

Demariopiskelijat

Demariopiskelijoiden poliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa tammikuussa 2026

Sivistys. Oikeudenmukaisuus. Vapaus. Tasa-arvo. Solidaarisuus.
Demokratia. Vastuullisuus. Kestävyys. Kansainvälisyys.

Demariopiskelijoiden poliittinen ohjelma vuodelle 2026

Demariopiskelijat

Demariopiskelijoiden poliittinen ohjelma vuodelle 2026

JOHDANTO	7
PERIAATEOHJELMA	8
KOHTI UUTTA KOULUTUSPOLKUA	10
Kiusaamisen ehkäiseminen ja opiskelijoiden tukipalvelut	13
Varhaiskasvatus	15
Peruskoulu	16
Toinen aste	18
Siirtymävaihe korkeakoulutukseen	22
Korkeakoulutus	22
Jatkuva oppiminen ja vapaa sivistystyö	27
KOHTI PAREMPAA OPISKELIJAELÄMÄÄ	30
Opiskelijoiden yhteisöllisyys	30
Opiskelijoiden vapaa-aika	32
Opiskelijoiden terveydenhuolto ja jaksaminen (YTHS)	33
Opiskelijoiden toimeentulo	35
Opiskelijoiden asuminen, liikkuminen ja ruokailu	37
KOHTI KESTÄVÄMPÄÄ JA OIKEUDENMUKAISEMPAA YHTEISKUNTAA	40
Talous ja työelämä	41
Ilmasto ja ympäristö	44
Hyvinvointi	46
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	47
Teknologinen murros ja tekoäly	49
Oikeusvaltio, demokratia ja turvallisuus	50
Kansainvälisyys ja Euroopan unioni	52

JOHDANTO

Demokratian ja oikeusvaltioiden heikkeneminen. Rauhan ja turvallisuuden horjuminen uusien sotien syttyessä. Ilmastokriisi. Luontokato. Globaalin eriarvoisuuden kasvaminen. Hyvinvointivaltioiden alasajo. Sivistisyhteiskuntien murentuminen.

Nämä aikamme suuret haasteet ovat jo nyt todellisia, mutta toivoa niiden selättämiseen on edelleen.

Koulutus aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on tarjonnut ja tarjoaa edelleen niitä tulevaisuuden ratkaisuja, joilla yhteiskunnan haasteisiin vastataan. Kasvatamme ja sivistämme koulutuksen kautta tulevaisuuden tekijöitä, jotka tieteen ja tutkimuksen keinoin kehittävät ja oppivat uutta aina tekniikasta luonnontieteisiin ja humanismista yhteiskuntatieteisiin. Vain sivistynyt yhteiskunta kohtelee ihmisiä ja ympäristöään aidosti oikeudenmukaisesti ja kestävästi.

Toivo on tekoja. Meidän on joka päivä uskallettava puolustaa arvojamme ja vietävä niiden viestiä eteenpäin, koska jos me emme sitä tee, niin joku muu tekee sen meidän sijastamme. Emme saa antaa äärioikeiston kaltaisten voimien määritellä tulevaisuuttamme. Sosiaalidemokratia on rakentava ja oikeudenmukainen vaihtoehto vihan värittämälle maailmalle.

Siksi toivoa on. Tiedämmekö me, mitä meidän pitäisi tehdä? Tiedämme. Toimimmeko kuitenkin kuten meidän pitäisi toimia? Emme. Sanoista tekoihin!

Demariopiskelijoiden poliittinen ohjelma ohjaa liiton poliittista toimintaa, edunvalvontaa ja vaikuttamista. Poliittinen ohjelma vastaa rakenteeltaan muiden opiskelijaliikkeiden poliittisia ohjelmia ja se on jaettu kolmeen kokonaisuuteen, jotka käsittelevät koulutusta, opiskelijaelämää ja kestäväää yhteiskuntaa. Eri aihekokonaisuuksille asetetut tavoitteet ja toimenpiteet korostavat Demariopiskelijoiden liiton tavoitteellisuutta ja konkreettisuutta esittäen ratkaisuja kestävämmän ja oikeudenmukaisemman sivistisyhteiskunnan rakentamiseksi.

Poliittinen ohjelma määrittelee liiton poliittiset kannat. Mikäli liiton kantaa ei ole poliittisessa ohjelmassa määriteltä ja liiton on muodostettava kanta ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen aiheeseen, on liittohallituksen velvollisuus muodostaa liiton linja kyseiseen asiaan.

Poliittinen ohjelma on voimassa toistaiseksi ja sitä voidaan päivittää liittokokouksissa hallituksen, liiton jäsenten tai jäsenjärjestöjen esityksestä.

PERIAATEOHJELMA

Sosialidemokraattinen liike on maailman kansainvälisin poliittinen liike, joka toimii tulevaisuuteen katsoen vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden puolesta, rakentaen oikeudenmukaisia ja demokraattisia yhteiskuntia sekä vastuullista ja kestäväää maailmaa.

Demariopiskelijat ovat osa tätä sosialidemokraattista liikettä. Haluamme yhdessä ja yhteistyöllä rakentaa edistyksellistä ja avarakatseista maailmaa, jossa jokaisella on oikeus koulutukseen, työhön ja onnelliseen elämään ilman, että se tapahtuu muiden ihmisten tai ympäristön kustannuksella. Tähän työhön tarvitaan jokaisen yksilön ja yhteisön sekä yhteiskunnan panosta.

Olemme moniarvoinen feministinen ja antirasistinen liike, joka edistää rauhaa lujittavaa kansainvälistä yhteistyötä; toimii ihmisoikeuksia, kansojen itsenäisyyttä ja demokratiaa tukevassa; sekä maailmanrauhaa, sosialismia, kestäväää kehitystä ja feminismiä edistävässä hengessä; sekä myötävaikuttaa Yhdistyneiden Kansakuntien omaksumien periaatteiden toteuttamiseen yhteiskunnallisen, taloudellisen, sosiaalisen ja sivistyksellisen kestävään kehityksen turvaamiseksi kaikkialla maailmassa.

Demariopiskelijoiden arvot, sivistys, oikeudenmukaisuus, vapaus, tasa-arvo, solidaarisuus, demokratia, vastuullisuus, kestävyys ja kansainvälisyys, ohjaavat aateperintömme mukaista jatkuvaa ja ajassa tehtävää yhteiskunnallista uudistustyötä.

Sivistys

Sivistys on avarakatseisuutta, omaksettua tietoa, taitoa sekä osaamista sekä akateemista ja henkistä kehittyneisyyttä. Sivistys on myös tietoisuutta yhteiskunnan tilasta ja sen kohtaamista haasteista. Sivistynyt ihminen osaa asettua toisen asemaan ja pyrkii toimimaan empaattisesti itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen.

Sivistys ei synny pelkästään koulutuksesta, osaamisesta ja uuden oppimisesta, mutta niiden kautta yhteiskunnat voivat lisätä kansansa sivistystä. Sosialidemokraattiset arvot kumpuavat sivistyksestä, ja nämä arvot ja sivistys yhdessä luovat yhteiskuntaan oikeudenmukaisuutta.

Oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuus on oikeudentuntomme toteutumista. Oikeudenmukaisuuden ytimessä ovat periaatteet ihmisten näkemisestä yhdenvertaisina ja tasa-arvoisina. Oikeudenmukaisuus varmistaa jokaiselle oikeuden inhimilliseen kohteluun, ihmisoikeuksiin sekä vapauteen.

Vapaus

Vapautta on oikeus elää ilman liioja rajoitteita omannäköistään elämää. Aito vapaus ei tarkoita oikeutta tehdä mitä vain, vaan jokaisen oikeutta tavoitella omia unelmiaan vapaassa yhteiskunnassa rajoittamatta muiden mahdollisuutta samaan. Vapaus on myös oikeutta osallistua yhteiskunnan toimintaan, luottamusta yhteiskunnan tukeen hädän hetkellä ja oikeutta elää yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Tasa-arvo

Tasa-arvo on jokaisen yhdenvertaisuutta ja ihmisten yhtäläisiä oikeuksia, velvollisuuksia ja mahdollisuuksia yksilön taustasta riippumatta. Tasa-arvoisessa yhteiskunnassa ihmiset elävät samanarvoisina, yhtäläisin mahdollisuuksin solidaarisessa maailmassa.

Solidaarisuus

Solidaarisuus on yhteisvastuuta ja kanssaihmiesten tukemista eriarvoisuuden vallitessa. Se tarkoittaa eriarvoisessa asemassa olevien auttamista, vastuuta yhteisestä maailmasta ja globaalia yhteenkuuluvuuden tunnetta. Solidaarisuus on vastuunkantoa koko ihmisyyhteisöstä.

Vastuullisuus

Vastuullisuus on yhteiskuntien kaikkien toimijoiden vastuuta yhteisestä tulevaisuudesta. Vastuullisuus on vastuuta toisista ihmisistä, yhteiskunnasta, kaikesta elollisesta sekä elinkelpoisesta planeetasta. Vapaus tuo aina mukanaan vastuuta, olipa kyse ihmisistä, yhteiskunnasta, eläimistä tai ympäristöstämme.

Demokratia

Demokratia on kansanvaltaa, ihmisten aitoa mahdollisuutta osallistua yhteiseen päätöksentekoon. Demokratia on periaate, joka on välttämättömyys vapaan ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentumiselle. Ilman demokratiaa ei rakenneta kestäviä ja vastuullisia yhteiskuntia.

Kestävyys

Kestävyys on sosiaalista, ekologista, taloudellista, kulttuurista ja eettistä vastuuta yhteisestä maailmastamme. Kestävä kehitys on edellytys rakentaa yhteiskuntia, joissa ihmisistä, luonnosta ja eläimistä, taloudesta ja yhteisöistä pidetään huolta.

Kansainvälisyys

Kansainvälisyys on sen tosiasian toteuttamista, ettemme elä maapallolla yksin. Kanssaihmisemme ovat levittäytyneet ympäri maapalloa, josta olemme yhdessä vastuussa. Kestävä tulevaisuus rakennetaan kansakuntien rajat ylittävillä, yhdessä ja yhteistyöllä rakennetuilla ratkaisuilla niin, että ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen.

KOHTI UUTTA KOULUTUSPOLKUA

Sivistys on kaiken päätöksenteon keskiössä, kun puhutaan Suomen tulevaisuudesta.

Sosialidemokratian ydin, sivistys, on jo itsessään arvokasta ja itsearvoista, mutta koulutuksen kautta saatava sivistys on myös avainasemassa ratkottaessa Suomen ja kansainvälisen hyvinvoinnin, talouden ja ympäristön haasteita.

Sivistykseen panostamalla kasvatetaan empatiakykyisiä, tulevaisuuteen katsovia sekä kriittiseen ja oikeudenmukaiseen ajatteluun kykeneviä sukupolvia.

Koulutuspolitiikan keskeisenä tarkoituksena on parantaa koulutusjärjestelmän laatua, tasa-arvoa ja tehokkuutta sekä edistää yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan hyvinvointia. Yksilölle koulutus takaa tarvittavan osaamisen arjessa ja työssä menestymiseen sekä mahdollisuuden osallistua täysimääräisesti yhteiskunnan toimintaan ja kehitykseen. Koulut ja koulutus luovat yhteisöllisyyttä ja tukevat yksilön mahdollisuuksia löytää uusia ystäviä, tekemistä ja merkitystä elämään. Koulutusjärjestelmä luo edellytykset yhteiskuntien kehittymiselle ja menestymiselle, hyvinvointivaltion rahoittamiselle ja sopeutua ympäröivän maailman muutoksiin.

Koulutus on myös vaikuttavin keino vähentää eriarvoisuutta, puuttua yhteiskunnassa vallitseviin ongelmiin sekä luo edellytykset sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamiselle.

Koulutusjärjestelmän on oltava siksi laadultaan korkea ja rahoitukseltaan riittävä, jotta näihin tavoitteisiin päästään. Jokaisella on oltava mahdollisuus kykyjensä ja oman osaamisensa kehittämiseen riippumatta asuinpaikasta, sosioekonomisesta tai sosiokulttuurisesta taustastaan. Koulutuksen laatu, saavutettavuus ja maksuttomuus on siksi varmistettava kaikilla koulutusasteilla. Yksilön tausta tai koulutuksen kustannukset eivät saa olla este yksilön osaamisen kehittämiselle. Tämän vuoksi puolestamme maksutonta koulutusta ja koulutusjärjestelmän riittävää rahoitusta kaikilla koulutusasteilla yhdenvertaisesti.

Koulutusjärjestelmän on oltava riittävän muuntautumiskykyinen. Koulutuspolitiikan ytimessä on kyvykkyys vastata yksilön ja yhteiskunnan tarpeisiin ja siksi myös koulutuksen ja koulutusjärjestelmän on oltava valmis kehittymään yhteiskunnan muuttuessa. Digitalisaatio, automatisaatio, globalisaatio sekä demokratian, tiedonvälityksen, talouden ja ympäristön murrokset muuttavat ihmisten arkea, työelämää, toimeentuloa ja yhteiskuntaa.

Digitalisaatio, etäopetus, lähdekriittisyys ja ilmiöoppiminen on pidettävä keskeisinä aiheina opetuksessa ja koulutusjärjestelmässä. Koulutusjärjestelmää kehitettäessä sukupuolisensitiivisyys, tasa-arvotyö, ihmisoikeudet ja kestävä kehitys on otettava huomioon entistä paremmin.

Tämä tarkoittaa, että myös erilaisten osaamiskokonaisuuksien, oppiaineiden ja tutkintorakenteiden on kehityttävä ajan myötä. Osaamisen tunnistamista, jatko- ja täydennyskouluttautumista sekä itsensä kehittämistä myös työuran aikana ja sen jälkeen on tuettava jatkuvan oppimisen ja yksilön aidon osaamisen tunnistamisen takaamiseksi.

Sivistys ja jatkuva oppiminen, joka alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi koko elämän,

tarjoavat yksilölle parhaat edellytykset selvitä muuttuvassa maailmassa ja muokkaavat yhteiskuntaa kehittyvään sekä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Koulutuspolun eri vaiheiden tulee tukea yksilön kehittymistä ja taitojen omaksumista mielekkäällä tavalla. Nivelvaiheissa eri koulutusasteiden välillä yksilölle on tarjottava tukea ja kannustusta yksilön erityistarpeet huomioiden, jotta jokaisen koulutuspolku läpi elämän on mahdollisimman ehjä ja paras mahdollinen.

Politiikka kuuluu myös kouluihin. Demariopiskelijat kannattaa sekulaarista ja poliittisesti sitoutumatonta koulujärjestelmää, jossa on kuitenkin tilaa lisätä tietoisuutta yhteiskunnallisesta päätöksenteosta. Politiikkaa ja päätöksenteon vaikutusta yhteiskuntaan ja ympäristöön ei voida irrottaa arkitodellisuudesta ja siksi myös politiikan on mahduttava kouluihin ja korkeakouluihin. Keskustelua päätöksenteosta, puolueista ja niiden vaikutuksesta yhteiskuntaan ja ympäristöön on lisättävä koulutusjärjestelmään ja puolueita ja politiikkaa ei saa sulkea pois kouluista. Eri päättäjiä on kohdeltava koulujärjestelmässä kuitenkin yhdenvertaisesti, kun ne noudattavat Suomen lainsäädäntöä.

TOIMENPITEET

- Sivistyspolitiikka on sosialidemokraattisen puolueen ja sen politiikan ytimessä ja Demariopiskelijat ovat takaamassa sosialidemokraattisen sivistyspolitiikan edistysellisuuden tulevaisuudessa
- Maksuttomasta koulutuksesta ja koko koulutusjärjestelmän riittävästä rahoituksesta pidetään yhdenvertaisesti kiinni kaikilla koulutusasteilla koko Suomessa

Osaamisrekisteri

- Suomeen luodaan yhtenäinen osaamisrekisteri, johon kirjataan kaikki varsinaisen koulutusjärjestelmän tarjoamat osaamiskokonaisuudet, niiden laajuus sekä sisällöt. Osaamisrekisteriin kootaan myös erilaisten tutkintorakenteiden ja ammattinimikkeiden vaatima osaaminen osaamiskokonaisuuksien kautta
- Osaamisrekisteriin merkitään kaikki varsinaisessa koulutusjärjestelmässä saatu ja tunnistettu osaaminen ja sen kautta yksilöiden pätevyys eri ammatteihin pystytään todentamaan helposti
- Osaamisrekisteriä täydennetään sen perustamisen jälkeen myös vapaan sivistystyön kautta saadun osaamisen tunnistamisella

Paremmat tutkinnot, paremmat oppilaitokset, parempi koulutus

- Osaamisen rutiininomaisesta linkittämisestä tiettyyn tutkintoon luovutaan. Tutkintorakenteita kehitetään niin, että ne aidosti tunnistavat opiskelijoiden erilaisen osaamisen eivätkä jumitu liikaa opintopisteiden keräämiseen
- Tiettyyn tutkintoon tai ammattinimikkeeseen saa pätevyyden saatuaan riittävän osaamisen, ei saatuaan riittävän määrän opintopisteitä
- Toisesta koulutuksesta saatu osaaminen pitää tunnistaa myös toisia tutkintoja tehdessä jo saaduksi osaamiseksi
- Hyväksytty arvosana opinnoista myönnetään vasta, kun osaaminen on aidosti vaaditulla tasolla. Jos hyväksytyn arvosanan kriteerit eivät täyty, arvosanaksi annetaan hylätty arvosana
- Kouluissa varmistetaan kaikille oppilaille, opettajille ja muulle henkilöstölle kouluturvallisuus sekä opetuksen järjestämisrauha
- Koulujen ja päiväkotien lähimetsien turvaamista kaavamerkinnoissä lisätään lasten ja nuorten luontosuhteen vahvistamiseksi
- Koulujen tietojärjestelmät tehdään syrjimättömiksi ja niissä mahdollistetaan oppilaan ilmoittaman oman nimen käyttö
- Kouluissa tunnistetaan ja puututaan aina homo- ja transfobiaan, rasismiin ja muuhun syrjintään ja häirintään
- Sisäilmaongelmiin puututaan Suomen laajuisesti korjausrakentamisella
- Oppimateriaalit tarjotaan oppimisen kannalta sopivimmassa muodossa joko sähköisenä tai fyysisenä
- Ruotsin- ja saamenkielisen opetuksen ja oppimateriaalien laatu vastaavat täysin suomenkielisen opetuksen ja oppimateriaalien laatua
- Voitontavoittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielletään
- Kouluruokailun tarjoajille asetetaan kansalliset laatuksiteerit ja kouluruoan ateriatuella asetetaan valtakunnallinen minimitaso
- Kouluruokailuissa lisätään laadukkaan kasvipohjaisen ruoan tarjontaa
- Poliittikka kuuluu myös kouluihin. Poliittisilla toimijoilla ja demokraattisesti toimivilla päättäjillä on oikeus tulla yhdenvertaisesti kertomaan toiminnastaan kouluihin sekä korkeakouluihin yhteiskunnallisen aktiivisuuden lisäämiseksi

Hyvinvoiva henkilöstö

- Opettajien ammattinimike turvataan. Koulujärjestelmässä toimivilla opettajilla on tulevaisuudessakin kansainvälisesti tunnustettu korkeakoulutus
- Suomessa otetaan käyttöön opettajarekisteri, josta on löydettävissä kaikki alalle valmistaneet korkeakoulutuksen saaneet opettajat ja näiden pätevyydet eri opintosisältöjen opetukseen. Koulutuksen järjestäjille kunnissa ja kaupungeissa mahdollistetaan rekisterin seuranta
- Koulujen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön määräaikaishuuksia vähennetään
- Koulujärjestelmän henkilöstölle taataan mahdollisuus jatkokoulutautua sekä syventää ja ylläpitää pedagogista ja kasvatuksellista osaamistaan. Jatkokoulutusta tarjotaan muun muassa digitaidoista, vähemmistöjen kohtaamisesta sekä kiusaamisen ja syrjinnän torjumisesta

Kiusaamisen ehkäiseminen ja opiskelijoiden tukipalvelut

Tavoite

Koulukiusaaminen on kouluväkivaltaa. Kiusaamiseen on puututtava aina jo aikaisessa vaiheessa sekä ennaltaehkäisevästi, että määrätietoisesti kiusaamistilanteissa.

Koulukiusaamista ennaltaehkäistään kansallisilla toimenpideohjelmilla sekä koulu- tai kuntakohtaisilla koulukiusaamisen vastaisilla ohjelmilla sekä niiden aidolla toimeenpanolla. Perusopetukseen kuuluvilla tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksella ennaltaehkäistään koulukiusaamiseen lisäksi häiriökäyttäytymistä kouluissa. Ryhmäytyminen, yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäävä toiminta sekä erilaisista taustoista tulevien ja kulttuurien monimuotoisuudesta opettaminen ovat keinoja vähentää syrjintää ja koulukiusaamista. Kaikkeen syrjivään käytökseen tai vähemmistöihin kohdistuvaan häirintään on puututtava aina kiusaamisena.

Koulukiusaamiseen puuttuminen kuuluu ennen kaikkea siihen koulutetulle henkilöstölle. Koulukiusaamiseen puuttumisessa on tehtävä moniammatillista yhteistyötä ja siihen on sovellettava moniammatillista lähestymistapaa. Riittävä turvallisten aikuisten määrä sekä viranomaisien näkyminen ja läsnäolo koulujen arjessa lisää myös kouluissa opiskelevien ja työskentelevien turvallisuutta. Koulukiusaamisen vastaisten tukipalvelujen on oltava oppilaan saavutettavissa matalalla kynnyksellä, aina luottamuksellisesti.

Koulukiusaamisessa kiusattu on uhri, jota on kuultava ja jolle vaikutukset kiusaamisesta on tehtävä mahdollisimman pieniksi. Siksi toimet koulukiusaamistilanteissa on kohdistettava ensisijaisesti kiusaajaan. Koska kiusaamiseen liittyvät teot täyttävät usein myös rikoksen tunnusmerkistön, on kiusaaminen tulkittava myös koulurikollisuudeksi. Tämän vuoksi kiusaamisen on johdettava samoihin seuraamuksiin kuin nuorisorikoksen.

Opiskelijoiden tukipalveluiden on vastattava siihen, että oppiminen olisi saavutettavaa jokaiselle. Opiskelijoille on taattava oikea-aikainen ja riittävä tuki kaikilla asteilla aina hyvinvointipalveluista oppimisen tukeen. Erityistarpeisiin vastaaminen vaatii koulujärjestelmältä tuen lisäksi joustavuutta suorittaa opintoja. Opetuksessa on otettava huomioon erilaiset tavat oppia tarjoamalla erityistä tukea niin opiskelujen kuin osaamisen näyttämisessä. Lisäksi on otettava huomioon opintojen esteettömyys ja saavutettavuus, jotta kaikille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus oppia. Tukipalveluiden tulee vastata laajasti oppijoiden erilaisiin tarpeisiin aina saavutettavuustyökaluista henkilökohtaiseen tukeen ja auttamiseen.

Tukitoimien tarjoaminen ei saa riippua koulutuksen järjestäjän taloudellisesta tilanteesta.

TOIMENPITEET

Kouluväkivaltaan puuttuminen

- Koulukiusaamista kutsutaan sen oikealla nimellä kouluväkivallaksi tai koulurikollisuudeksi
- Jatkuva kiusaaminen johtaa vastaavanlaisiin seurauksiin kuin vastaavanlainen nuorisorikos ja muun muassa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen
- Koulujen henkilökuntaa jatkokoulutetaan vuosittain koulukiusaamisen ja toista loukkaavan toiminnan kitkemiseen valtakunnallisesti
- Koulukiusaamistilanteisiin puututaan moniammatillisesti, koulutuksen saaneiden ammattilaisten toimesta. Tiedonkulkua viranomaisten välillä kehitetään yhdessä koulujen, hyvinvointialueen ja turvallisuusviranomaisten kanssa
- Koulupoliisitoimintaa laajennetaan ja siitä tehdään luonteva osa kaikkien koulujen arkea

Saavutettavat koulut, opiskelijoiden tukipalvelut sekä opiskelijaterveydenhuolto

- Koulut ja korkeakoulut ovat esteettömiä ja saavutettavia rakennuksia jokaiselle
- Oppimateriaalit ovat saavutettavuusohjeiden mukaisia tai ne vähintään pyydettyäessä tarjotaan sellaisina
- Oppilashuollon palvelut järjestetään moniammatillisesti ympärivuotisesti ja palvelutarjonta vastaa opiskelijoiden todellisia tarpeita
- Oppilashuollon palveluiden maksuttomuus jatkuu koko oppivelvollisuuden ajan
- Kouluterveystarkastuksia täydennetään mielenterveyden ammattilaisen tapaamisella terveydenhuollon ammattilaisen lisäksi
- Oppilashuollossa tunnistetaan vähemmistöstressi ja opiskelijahuolto tarjoaa palveluita sateenkaarilasten, -nuorten ja -opiskelijoiden tukemiseen
- Opintopsykologeille, erityisopettajille ja opinto-ohjaajille säädetään laila mitoitus, joka on mitoitussuosituksen mukaisesti opintopsykologeille vähintään yksi 500 opiskelijaa kohden, erityisopettajille vähintään yksi 150 opiskelijaa kohden ja opinto-ohjaajille vähintään yksi 150 opiskelijaa kohden
- Opinto-ohjaus ulotetaan myös koulutusjärjestelmän ulkopuolella oleville alle 29-vuotiaille nuorille koulutusjärjestelmän piiriin palaamiseksi esimerkiksi ohjaamo-toiminnan kautta, jos nuori ei ole löytänyt osastaan vastaavaa työtä
- Lapsen yksilöllinen, oikea-aikainen oppimisen tuki sekä oppimisvaikeuksien tunnistaminen varmistetaan niin, että yksikään lapsi ei siirry seuraavalle luokka-asteelle ilman oppimistavoitteiden toteutumista
- Inklusio toteutettava kouluissa vain lapsen edun ja lapsen tarvitseman tuen mukaisesti. Oppimisen tukeen tarjotaan resurssit eikä inklusiota toteuteta säästökeinona. Erikoisluokkien perustamiselle määritellään tarkat kriteerit

Varhaiskasvatus

Tavoite

Varhaiskasvatus on lapsen ensimmäinen askel koulutuspolulla. Varhaiskasvatuksessa hoivan lisäksi edistetään lapsen hyvinvointia sekä kognitiivista ja sosio-emotionaalista kehitystä. Varhaiskasvatus tasaa sosioekonomisia eroja tukemalla lapsia ja perheitä, sekä tarjoamalla laadukasta pedagogiikkaa ja kohdennettua varhaista tukea. Sen tavoitteena on estää ongelmien kasautuminen ja vähentää oppimis- ja osaamiseroja. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat inklusiiviset ratkaisut, lapsen vahvuudet sekä tarpeet.

Varhaiskasvatuksessa oppiminen tapahtuu lapsen maailmankuvaa laajentaen vuorovaikutuksessa, leikillisessä, luovassa ja tutkivassa toiminnassa. Lapsi pääsee varhaiskasvatuksessa tutustumaan toisiin lapsiin ja lähiympäristöönsä luotettavien sekä kannustavien aikuisten kanssa. Varhaiskasvatus tarjoaa mahdollisuuden puuttua yksilöllisesti varhaisessa vaiheessa oppimisen ja hyvinvoinnin haasteisiin. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä tulee olla turvallinen, monipuolinen ja inklusiivinen, ja se kannustaa leikkimään, liikkumaan ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen.

Varhaiskasvatuksella on ratkaiseva asema eri kieli- ja kulttuuritaustaisten, erityisesti suomea toisena kielenä puhuvien, kehityksen kannalta, jotta lapsella on paras mahdollinen lähtökohta oppia ja olla vuorovaikutuksessa koulun aloittaessaan myös suomen kielellä. Kielitaidolla on merkittävä vaikutus muun muassa myöhempään koulumenestykseen, lukutaitoon, osallisuuteen ja kotoutumiseen. Monikielisyyden lisääntymisen myötä kielitietoinen pedagogiikka on osana varhaiskasvatuksen jokapäiväistä arkea.

TOIMENPITEET

Hyvinvointia tukeva varhaiskasvatus

- Jokaiselle lapselle taataan oikeus maksuttomaan kaksivuotiseen esiopetukseen
- Varhaiskasvatuksen osallistumisaste nostetaan vähintään 90 prosenttiin, tavoitteena jokaisen lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen ennen perusopetuksen piiriin siirtymistä
- Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan
- Varhaiskasvatuksen tarjoaminen perustuu lähipäiväkotiperiaateeseen
- Päiväkodeille asetetaan lapsimäärään perustuva enimmäiskoko
- Vieraiden kielen oppimisen valmiuksien kehittäminen aloitetaan jo varhaiskasvatuksessa. Kielikylpytoimintaa laajennetaan

Hyvinvoiva varhaiskasvatuksen henkilöstö

- Varhaiskasvatuksen henkilöstö päiväkodeissa on pedagogisesti pätevä ja moniammatillinen
- Varhaiskasvatus saa hoitoalan tavoin valtakunnallisen palkkaohjelman
- Varhaiskasvatuksessa työntekijöille tarjotaan työn kannalta kriittiset työvälineet ja -vaatteet
- Varhaiskasvatuksessa seurataan henkilöstönmitoituksen toteutumiseksi lisäksi henkilöstön jakautumista eri ryhmiin

- Laadukkaan henkilöstön johtamisen takaamiseksi henkilöstömitoitus koskee myös päiväkodin johtajia ja muuta johtavaa henkilöstöä
- Valvontavastuu ryhmistä on kerrallaan useammalla kuin yhdellä henkilökunnan jäsenellä
- Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on oikeus taukoon työpäivän aikana. Tauko tarkoittaa ei työtä sisältävää taukoa työstä eikä taukoaika ole esimerkiksi kokous- tai yhteistä lounasaikaa
- Varhaiskasvatuksen opetusta tarjotaan myös monimuotototeutuksena työssäoppimisen mahdollistamiseksi
- Varhaiskasvatuksen opintoihin voi hakeutua laajasti useilta eri aloilta
- Ruotsinkieleltään pätevän henkilöstön pulaan puututaan, ja ruotsinkielen opetusta integroidaan vahvemmin varhaiskasvatuksen opintoihin
- Harjoittelut päiväkodeissa keskittyvät työhön harjoittelemiseen, ei työssä sijaistamiseen. Harjoittelut ovat maksuttomia ja esimerkiksi matkat työpaikalle korvataan harjoittelijalle
- Harjoittelukoulujärjestelmä laajennetaan koskemaan myös varhaiskasvatusta
- Kielitietoisien pedagogiikan osaamista lisätään varhaiskasvatusalan opinnoissa sekä varhaiskasvatusalan henkilöstön jatkokoulutuksessa

Peruskoulu

Tavoite

Peruskoulun tavoitteena on taata jokaiselle lapselle perustaitojen osaaminen sekä kyky oman osaamisensa kehittämiseen. Peruskoulun keskiössä ovat perustaitojen, kuten luku-, kirjoitus- ja laskutaitojen, vahva osaaminen. Perusopetukseen kuuluu myös laajoista, maailmankuvaa laajentavista kokonaisuuksista oppiminen sekä sosiaalisten taitojen ja oppimistaitojen kehittyminen.

Peruskoulun osaamiskokonaisuuksiin kuuluvat perustaitojen lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen, erilaisten ihmisten ja elämäntapojen kunnioittavaa kohtaamisen, kestävää kehityksen, digitaitojen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen oppiminen. Peruskoulun päättyessä oppilaille on kehittynyt taitoja oppia uutta, taito pitää huolta itsestään ja läheisistään sekä valmiuksia jatkaa opintoja toisella asteella. Koulusta saatavan tiedon on vastattava aidosti myös lapsen omiin tarpeisiin.

Lasten kuuleminen heitä koskevassa päätöksenteossa on tärkeää myös peruskoulussa. Oppilaskunnat sekä nuorisovaltuustot ovat siksi keskeisessä roolissa kouluja ja kuntien arkea koskevassa päätöksenteossa.

Opinto-ohjauksen merkitys korostuu varsinkin peruskoulun myöhemmillä luokilla. Jokaiselle opiskelijalle taataan aito mahdollisuus saada tietoa omien opintojen jatkamista koskevan päätöksen tekemiseen. Opiskelijan tausta ei saa vaikuttaa suositukseen opiskelijan tulevaisuudesta.

TOIMENPITEET

Oppimista tukeva peruskoulu

- Jokaiselle lapselle taataan aidosti maksuton peruskoulutus. Tämä tarkoittaa myös esimerkiksi oppimateriaalien ja -välineiden maksuttomuutta oppilaille
- Perusopetuksessa noudatetaan lähtökohtaisesti lähikouluperiaatetta. Lähikoulu on valittava koulumatkan turvallisuuden perusteella
- Koulujen eriytymiseen sosioekonomisesti tai etnis-kulttuurisesti puututaan myönteisen erityiskohtelun määrärahalla
- Kotiopetuksesta lähtökohtaisesti luovutaan. Kotiopetuksen ehtoja kiristetään ja kotiopetus perustuu jatkossa poikkeukselliseen oppilaan olosuhteista lähtevään tarpeeseen
- Koulupäivät alkavat aikaisintaan kello 9 aamulla
- Luokkakokoihin asetetaan 20 oppilaan enimmäismitoitus
- Maksuton koululounas laajennetaan koskemaan myös ilmaista aamupalaa
- Maksutonta koululounasta tarjotaan myös loma-aikoina
- Koulujen tunnuksellisesta opetuksesta sekä tavoista luovutaan, tavoitteena sekulaarinen perusopetus. Koulujen perinnejuhlia voidaan juhlia myös tunnuksettomasti
- Perusopetuksessa siirrytään moniammatilliseen suuntaan, jossa koulujen yhteyteen keskitetään myös muita hyvinvointia, oppimista ja harrastamista tukevia palveluja
- Oppimisympäristöt kouluissa ovat monipuoliset ja digitaaliset
- Mobiililaitteiden käyttöä kouluissa rajoitetaan tarvittaessa, mutta niiden käyttöä voidaan myös hyödyntää, kun ne tukevat opetusta ja lapsen oppimista
- Oppilaskunnille taataan vahva rooli vaikuttaa koulujen arkeen sekä resurssit järjestää yhteisöllistä toimintaan opiskelijälähtöisesti

Oppimista tukevat osaamiskokonaisuudet

- Perusopetuksen opetustuntimäärää kasvatetaan ja yhtenäistetään eri kuntien ja kaupunkien välillä
- Alakouluissa numeroarvostelusta luovutaan
- Sanallisen arvioinnin käyttöä perusopetuksessa laajennetaan
- Perusopetuksen painopistettä perustaitojen oppimisessa lisätään
- Painopisteisiin lisätään digitaalisten, tunne- ja vuorovaikutustaitojen, oppimistaitojen, kriittisen lukutaidon, terveellisten elämäntapojen ja kulttuuriosaamisen taitoja sekä tasa-arvo- ja demokratiakasvatuksen opetusta
- Liikennekoulutuksesta tehdään alakouluissa pakollista
- Nykyisiä oppiainekokonaisuuksia yhdistetään suuremmiksi osaamiskokonaisuuksiksi alakoulussa ja ne eriytyvät erillisiksi oppiaineikseen vasta yläkoulussa
- Opiskelijoiden valmiuksia digitalisoituvaan tietoyhteiskuntaan parannetaan laajentamalla tieto- ja viestintätekniikan opetusta kaikilla koulutusasteilla
- Uskonnon opetus korvataan tunnuksettomalla ja kaikille yhteisellä katsomusaineella, jossa opetetaan eri uskomuksista, maailmankatsomuksista, kulttuureista, arvoista ja etiikoista

- Siirtymävaiheessa elämänkatsomustiedon opetus vapautetaan kaikkien oppilaille valittavaksi
- Seksuaalikasvatuksessa aiheeseen suhtaudutaan avoimesti, seksiposiitiivisesti ja seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuutta kunnioittaen
- Seksuaalikasvatuksen sisällöt vastaavat oppilaiden elämässään tarvittavia tietoja ja taitoja ja kunnioittavat ihmisten itsemääräämisoikeutta
- Taito- ja taideaineiden arvioinnissa painotetaan aktiivisuutta ja yrittämistä sekä oppilaan kehitystä osaamisen rinnalla. Taito- ja taideaineiden arvioinnissa käytetään lähtökohtaisesti sanallista arviointia
- Liikunnanopetuksessa keskitytään entistä enemmän liikunnan monipuolisuuteen ja kannustetaan löytämään omat tapansa liikkua sekä edistää omaa hyvinvointiaan. Uimataidon osaaminen varmistetaan
- Koulupäivien yhteyteen tarjotaan mahdollisuus harrastustoiminnalle

Toinen aste

Tavoite

Toisen asteen tavoitteena on taata opiskelijoille osaaminen tulevaisuuden työelämää sekä jatko-opintoja varten. Osana oppivelvollisuutta toisella asteella keskeistä on nuorten yleissivistyksen kehittyminen. Toisella asteella opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia jo eriytyneempään opetukseen sekä oman mielenkiinnon kohteisiin erikoistumiseen, mutta yleissivistykselliset, työelämätaitojen ja oppimaan oppimisen opinnot ovat toisella asteella yhteiset.

Toisen asteen koulutuksen opintosisältöjen on kannustettava opiskelijaa tiedon kyseenalaistamiseen, kriittiseen ajatteluun sekä oman ajattelun kehittämiseen.

Demariopiskelijat kannattavat toisen asteen koulutusten yhdentymistä ja oppilaitosten välisen yhteistyön lisäämistä eli duaalimallin pitkän aikavälin purkamiskehitystä. Oppialojen eri suuntautumisvaihtoehdot kuitenkin säilytetään. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus vapaammin vaikuttaa siihen, millaisiin opintoihin syventyvät, myös toisen asteen oppilaitosten välillä. Mikäli duaalimallia puretaan, se tehdään pitkällä aikavälillä suunnitelmallisesti, toisen asteen koulutuksen rahoitusta vähentämättä.

Toisen asteen yhteiset yleissivistykselliset opinnot ovat toisen asteen koulutuksessa yhteiset, opetusta järjestetään laajemmin myös ristiin ja yhteistyössä oppilaitosten välillä ja opintoja voi suorittaa joustavasti samaan aikaan molemmissa eri toisen asteen oppilaitoksissa.

Toisen asteen opintoihin kuuluu molemmissa toisen asteen oppilaitoksissa tutustumista sekä työelämään että eri jatko-opintomahdollisuuksiin. Tämä tarkoittaa vierailuja korkeakouluissa, esittelyjä erilaisista jatko-opinto- ja työllistymismahdollisuuksista sekä työssäoppimista ja työjaksoja.

Yhteisöllinen toiminta ja opiskelijoiden kuuleminen toisen asteen oppilaitoksissa on osa toisen asteen jatkuvaa toimintaa. Opiskelijakuntatoiminta, tutortoiminta sekä

nuorisovaltuustot ovat opiskelijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa oppilaitosten ja kuntien arkea koskevaan päätöksentekoon sekä mahdollisuus luoda yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta opiskelijayhteisössä.

Toisella asteella opinto-ohjauksen merkitys kasvaa edelleen peruskoulusta. Opinto-ohjaus on kiinteä osa opintojen etenemistä koko toisen asteen ajan. Opinto-ohjauksen keskeinen tehtävä on antaa opintojen aikana opiskelijoille riittävä kuva kaikista eri jatkokoulutuksen ja työelämän tarjoamista mahdollisuuksista, mutta se tarjoaa myös, varsinkin opintojen alussa, osaamista opiskeluun, ajanhallintaan ja opinnoissa jaksamiseen. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, tutkintosuunnitelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma ovat työkaluja, jotka ovat aidosti hyödyllisiä tukia opiskelijalle, ja joita päivitetään opintojen edetessä.

Toisen asteen osaamiskokonaisuuksiin kuuluvat perinteisten oppiaineiden lisäksi ammattialakohtaisia opintoja, oppimistaitojen, kriittisen luku- ja medialukutaidon, teknologian ja tekoälyn hyödyntämiseen suuntautuvia, kestävän kehityksen ja aktiivisen kansalaisuuden opintoja.

TOIMENPITEET

Osaamista vahvistava yhteinen toinen aste

- Jokaiselle lapselle taataan aidosti maksuton toinen aste. Tämä tarkoittaa myös esimerkiksi oppimateriaalien ja -välineiden maksuttomuutta oppilaalle
- Oppivelvollisuus ja toisen asteen maksuttomuus jatkuvat toisen asteen opinnoista valmistumiseen saakka
- Toisen asteen oppilaitosverkosto on laaja ja alueellisesti tasa-arvoinen niin, että opiskelijalla on aidosti mahdollisuuksia erikoistua kiinnostuksensa kohteisiin toisella asteella
- Kattava oppilaitosverkosto taataan lainsäädännön tasolla määrittämällä aloituspaikoille alueellinen vähimmäismäärä tai säättämällä enimmäismatkasta lähimpään toisen asteen koulutukseen
- Lähtökohtana on, että toisen asteen alueellinen kattavuus on riittävä, ettei nuorten tarvitse muuttaa pois kotoaan jatkaessaan opintojaan toisella asteella
- Toisen asteen oppilaitoksia ei lähtökohtaisesti yhtiöitetä, vaan ne pysyvät kuntien ja kaupunkien omistuksessa. Yhtiöidyt oppilaitokset palautetaan kuntien ja kaupunkien omistukseen

Opiskelijoille oikeudenmukaiset opintoetuudet

- Oppilaitokset koordinoivat julkisen liikenteen matkat oppilaitosten työs-kentelyaikojen suhteen järkevästi yhdessä matkanjärjestäjien kanssa
- Opiskelijoille taataan oikeus riittävään koulumatkatukeen
- Jos opiskelija muuttaa opintojen perässä toiseen kuntaan, opiskelijoille tarjotaan ensisijaisesti asuntolaa oppilaitoksen läheisyydestä tai opiske-lijaa-asunto. Asuntoloiden ja asuntojen määrää lisätään tarveperustaisesti

- Alaikäisille kohdistetun sosiaaliturva riittää oppilaan toimeentulon varmistamiseen
- Opintotuen lainapainotteisuudesta luovutaan ja sen myötä opintolainan tarjoaminen alaikäiselle lopetetaan. Toimeentuloa täydennetään tarvittaessa tapauskohtaisesti toimeentulotuella, joka myönnetään suoraan alaikäiselle opiskelijalle
- Toisen asteen hybridi- ja etäopiskelumahdollisuuksia sekä monimuoto-opiskelun mahdollisuuksia laajennetaan, varsinkin aikuisopiskelijoille

Osaamista vahvistavat osaamiskokonaisuudet

- Ylioppilaskirjoituksista luovutaan. Opiskelijoita valmistetaan korkea-kouluopintoihin ja niihin hakemiseen opetuksen sisällöissä
- Toisen asteen opinnot hyväksytään osaksi tutkintoa riippumatta siitä, missä toisen asteen opintoja on suoritettu
- Toinen aste on mahdollistaa suorittaa kaksois- tai kolmoistutkintona
- Toisen asteen yhteiset yleissivistykselliset opinnot ovat toisen asteen koulutuksessa yhteiset. Oppilaitoksia kannustetaan entistä enemmän opintokokonaisuuksien yhteistyöhön, esimerkiksi kielten opetuksessa
- Lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelijat pääsevät tutustumaan vähintään yhden opintojakson verran kaikkiin yleissivistyksellisiin opintoihin
- Siirtymistä toiselta asteelta jatko-opintoihin sujuvoitetaan henkilökoh-taisen opinto-ohjauksen määrää lisäämällä
- Korkeakouluvierailujen ja -esittelyiden lisäksi opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus suorittaa korkeakouluopintoja maksutta jo toisella asteel-la
- Toisen asteen opintoihin lisätään yrittäjyyden ja työelämäelämätaitojen opetusta
- Toisen asteen opintoihin lisätään demokratiakasvatuksen opetusta
- Harjoittelut myös toisella asteella ovat palkallisia
- Harjoittelupaikkojen tarjontaa lisätään
- Koko toisella asteella otetaan käyttöön kansallinen opiskelijapalautejär-jestelmä

Aktiivinen kansalaisuus

- Opiskelijakuntien oikeudellista asemaa selvennetään ja lakisääteisiä hallinnollisia velvoitteita kevennetään
- Opiskelijakunnat tunnustetaan yhteisömuotona ja itsenäisenä oikeus-henkilönä
- Opiskelijakuntien edustajat edustavat opiskelijoita keskeisissä oppilai-tosten päätöksentekokoelimityksissä
- Opiskelijakunnille taataan resurssit sekä muusta koulutuksen järjes-tämisestä erillinen rahoitus opiskelijatoiminnan sekä yhteisöllisen ja yhteenkuuluvuutta lisäävän toiminnan järjestämiseen
- Opiskelijakuntatoiminnalle, yhteisöllisyyden rakentamiselle ja ohjaaja-resursointiin asetetaan lakisääteinen minimitaso, joka vastaa kokopäi-väisen opiskelijakuntatoiminnan koordinaattorin palkkausta oppilaitok-siin
- Aktiiviseen kansalaisuuteen panostetaan valtakunnallisia politiikkaviik-koja toisella asteella järjestämällä

Ammatillinen koulutus

Nykymuotoisena ammatillinen koulutus kouluttaa työelämätaitoisia ja ammatillisesti sivistyneitä osaajia työelämään ja jatko-opintoihin.

Toimenpiteet

- Alakohtaiset oppimisvälineet tarjotaan opiskelijoille maksutta
- Kontaktiopetuksen määrää lisätään ammatillisessa koulutuksessa. Opintoihin kuuluvat työharjoittelut eivät korvaa opiskelijoiden kontakti- ja perusopetusta
- Ammatillisen koulutuksen kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota jatko-opintomahdollisuuksien ja -valmiuksien vahvistamiseen, mukaan lukien siirtymiseen korkeakouluihin, sekä parempaan tiedottamiseen olemassaolevista mahdollisuuksista
- Ohjaajaresurssit vastaavat aidosti työssäharjoittelun toteuttamiseen sekä suorittamiseen
- Opiskelijalle suunnitellaan henkilökohtainen opintopolku yhdessä oppilaitoksen opettajan kanssa
- Opiskelijoilla tulee olla myös oikeus saada ammattitaitoista ohjausta ja palautetta omasta ja työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta ja opintojen etenemisestä
- Jokaiselle opiskelijalle on taattava harjoittelupaikka oppilaitoksen ulkopuolelta
- Ammatillisen erityisopetuksen valmiuksia lisätään ja opetuksen järjestäjiä veloitetaan erityisopetuksen tarjoamiseen

Lukiokoulutus

Nykymuotoisena lukiokoulutus kouluttaa opiskelijoita yleissivistävästi jatko-opintoihin.

Toimenpiteet

- Lukion suoritusajaksi on mahdollisuus valita neljä vuotta
- Korkeakoulujen todistusvalintakiintiöstä luovutaan ylioppilaskokeista luopumisen myötä
- Jokaiselle lukiokoulutusta käyvälle tarjotaan valinnainen TET-jakso, joka voidaan käyttää joko työelämään tai korkeakouluun tutustuen
- Ylioppilaskokeen säilyessä ylioppilaskokeet koostuvat vähintään kotimaisen kielen kokeesta, vieraan kieleen kokeesta, reaaliaineen kokeesta sekä kahdesta muusta vapaasti valittavasta kokeesta. Yksi pakollisista kokeista voi olla taito- tai taideaineen koe. Kirjoitettavien aineiden valinnanvapautta lisätään
- Ylioppilaskokeiden säilyessä ylioppilaskoe tulee pystyä suorittamaan suomeksi, ruotsiksi sekä englanniksi
- Ylioppilaskokeiden säilyessä ylioppilaskokeisiin lisätään suullinen osion kokeita opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti

Siirtymävaihe korkeakoulutukseen

Tavoite

Oppivelvollisuuden suorittamisen jälkeen jokaisella opiskelijalla on joko osaaminen tiettyyn ammattiin tai sujuva siirtyminen jatkamaan opiskelua korkeakoulussa. Opiskelijoita tuetaan opintojen jatkamisessa korkeakoulussa.

Oppivelvollisuuden keskeyttäneiden sekä ilman korkeakoulupaikkaa jääneiden syrjäytymistä vähennetään pitämällä nämä jatko-opintoihin tai ammattiin valmistavien palveluiden piirissä. Riittävä tieto korkeakouluopintojen sisällöistä ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista sekä henkilökohtainen opinto-ohjaus auttavat opiskelijaa tulevaisuutensa suunnittelussa.

Ilman opiskelupaikkaa jääneille nuorille tarjotaan tukea ja ohjausta ja nämä palvelut ovat saatavilla yhdestä paikasta. Ilman opiskelupaikkaa jääneille tarjotaan maksuton mahdollisuus suorittaa opintoja avoimessa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa.

Tarvittaessa jokaista autetaan ottamaan kiinni mahdollisesti vajaaksi jäänyt osaaminen.

Opiskelun jatkamisessa tukeminen

- Henkilökohtaisen opinto-ohjauksen määrää lisätään toiselta asteelta jatko-opintoihin siirtymisen tukemiseksi ja ilman opiskelupaikkaa jääneiden syrjäytymisriskin pienentämiseksi
- Nuorisotakuuta vahvistetaan, ja se kattaa työllisyyspalvelut, opinto-ohjauksen sekä mielenterveyspalvelut
- Ilman opiskelupaikkaa jäänelle nuorelle annetaan tukea ja ohjausta yhden luukun periaatteella
- Ilman opiskelupaikkaa jäänelle tarjotaan mahdollisuus suorittaa avoimen yliopiston väyläopintoja tai ammattikorkeakoulun polkuopintoja maksuttomasti
- Korkeakoulut eivät vähennä aloituspaikkojaan avointen opintojen laajetessa
- Korkeakoulujen tarjoamien avointen opintojen ei tule toimia maksullisena väylänä valintajärjestelmän kiertämiseen. Tutkinto-oikeuksien myöntöoikeutta ei siksi laajenneta nykyisestään
- Avoimessa korkeakoululussa suoritettujen opintojen hyväksilukuun sovelletaan samoja periaatteita kuin tutkinto-opiskelijana suoritettujen opintojen hyväksilukuun

Korkeakoulutus

Tavoite

Korkeakoulutuksen tavoitteena on tarjota opiskelijoille alakohtaista korkeaa osaamista, valmiuksia työelämään siirtymiseen sekä jatkuvaan oppimiseen ja osaamisen kehittä-

tämiseen. Tulevaisuuden työelämä vaatii entistä enemmän moniammatillista ja -tieteellistä osaamista, ongelmanratkaisutaitoja, kansainvälistymistä sekä kykyä toimia yhteistyössä eri alojen ammattilaisten kanssa. Näihin muuttuvan työelämän tarpeisiin myös korkeakoulujen on valmistettava opiskelijoita.

Demariopiskelijat kannattaa korkeakoulutuksen osittaista yhdentymistä ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämistä eli duaalimallin pitkän aikavälin osittaista purkamiskehitystä, siten että se on tarkoituksenmukaista. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus vapaammin vaikuttaa siihen, millaisiin opintoihin syventyvät, myös korkeakoulujen välillä. Opetusta voidaan järjestää ristiin sekä yhteistyössä, ja opintoja voi suorittaa joustavasti samaan aikaan eri korkeakouluissa. Mikäli duaalimallia puretaan, se tehdään pitkällä aikavälillä suunnitelmallisesti, korkeakoulutuksen rahoitusta vähentämättä.

Korkeakoulujen tutkimuksellinen autonomisuus turvaa tieteenharjoittamisen ja tutkimustiedon tuottamisen vapauden. Kaikella tutkimuksella ja koulutuksella on tärkeä roolinsa yhteiskunnassa ja siksi tutkimus ja koulutusta on tarjottava Suomessa laajasti eri tieteenaloilla. Tutkijoiden aseman ja oikeuksien on oltava vahva laadukkaan tutkimustiedon tuottamiseksi korkeakouluissa.

Korkeakoulutuksen kehittyessä tutkimustiedon tuottamisen ja korkeakoulutuksen ohella korkeakoulujen on lisättävä yritys yhteistyötä sekä tuettava opiskelijoiden edellytyksiä työllistymiselle ja kansainvälistymiselle. Opetusta on kehitettävä kohti tiedon syvällistä oppimista, ymmärtämistä ja hyödyntämistä pois ulkoa opettelu perinteestä. Moniammatillinen ja -tieteellinen osaaminen korostuu tulevaisuuden työelämässä, minkä vuoksi yhä useammalle on mahdollistettava korkeakouluopintojen suorittaminen.

Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä hyväksilukuun on panostettava, jotta opiskelijalla jää aidosti aikaa keskittyä osaamisensa vahvistamiseen sen todistamisen sijaan. Opintoja voi suorittaa monimuotoisesti, monialaisesti, joustavasti ja ympärivuotisesti eri opiskelumenetelmiä hyödyntäen.

Yhä useampi opiskelija korkeakouluissa tekee opintojensa ohella toista työtä, yrittää, opiskelee toista tutkintoa tai päivittää omaa osaamistaan vastaamaan työelämän tarpeita. Työelämän ja opintojen yhteensovittamisen on siksi oltava mahdollista ilman esimerkiksi opiskelijan toimeentulon tai opinto-oikeuden menettämistä. Opintojen erilaisten suorittamistapojen on siksi vastattava opiskelijoiden tarpeita. Opintojen joustavuus on mahdollistettava esimerkiksi hybridi-, monimuoto- ja verkko-opintojen kautta kuitenkin niin että lähiopetusmahdollisuus taataan sitä haluaville. Opiskelijoita kannustetaan ja tuetaan siten myös tutkinnon loppuun saattamiseen.

Opiskelija- ja ylioppilaskunnat ovat keskeisessä asemassa opiskelijoiden yhteisöllisyyden rakentajina sekä opiskelijoiden korkeakouluvaikuttamisessa. Korkeakoulujen edustajistovaalit sekä opiskelijaedustajat korkeakoulujen eri hallintoelimissä takaavat opiskelijoiden edustavuuden korkeakoulun päätöksenteossa.

Tulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteinen lain mukainen tehtävä on toteuttaa yhdessä korkeaa kansainvälistä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa, valmistaa opiskelijoita työelämään, tarjota opiskelijoille asiantuntijatehtäviin valmistavaa koulutusta sekä edistää jatkuvaa oppimista.

TOIMENPITEET

Korkeatasoinen korkeakoulutus

- Tutkintoon johtavan koulutuksen on oltava opiskelijalle maksutonta
- Maksuttomuus taataan myös EU- ja ETA -alueen ulkopuolisille opiskelijoille niin, että lukukausimaksut hyvitetään niille EU- ja ETA-alueen ulkopuolisille opiskelijoille, jotka jäävät Suomeen töihin valmistumisensa jälkeen
- Korkeakoulun suorittaneiden osuus 25-34-vuotiaista nostetaan 50% vuoteen 2030 mennessä ja 60% prosenttiin vuoteen 2040 mennessä
- Korkeakoulutusta tarjotaan jokaisessa Suomen maakunnassa
- Opiskelijoiden opinnoissa jaksamiseen on kiinnitettävä huomiota myös opetuksen järjestämisessä. Opintopisteiden on aidosti vastattava opintokokonaisuuden työmäärää. Opintopisteiden arvioitua työmäärää on kohtuullistettava
- Sähköiset opiskelu- ja työympäristöt ovat selkeitä ja saavutettavia
- Opiskelijoiden viestinnällistä kuormitusta korkeakouluissa vähennetään
- Valtakunnallista tenttiakvaariojärjestelmää laajennetaan
- Hybridiopetuksen hyödyntämistä lisätään korkeakoulutuksessa
- Opintokokonaisuudet sisältävät myös opetusta pelkän itsenäisen työskentelyn tai ryhmätyöskentely lisäksi
- Kurssien läsnäolovaatimuksista tiedotetaan opiskelijoille ilmoittautumisen yhteydessä
- Korkeakoulujen strategista profiloitumista tietyn alan erityisosaamista tuottaviksi toimijoiksi vahvistetaan, samalla säilyttäen korkeakoulujen oikeus monialaisuuteen ja monitieteisyyteen
- Kansainvälisille opiskelijoille turvataan harjoittelun suorittamisen mahdollisuus tarpeen mukaan myös englannin kielellä. Kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelu- ja työllistymismahdollisuuksia parannetaan vahvistamalla korkeakoulujen urapalveluja niin, että kansainvälisille opiskelijoille kyetään rakentamaan polku harjoittelupaikkoihin ja niistä eteenpäin työelämään
-

Korkeakoulujen kestävä rahoitus

- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallia kehitettäessä tulosperustaisuutta vähennetään ja mallin voimakasta ohjaavuutta puretaan. Rahoitusmallissa rahoituksen taso on riittävä ja ennustettavampi laadukkaana opetuksen järjestämiseksi. Rahoituksesta sovitaan parlamentaarisesti ja ylihallituskautisesti
- Valtion taholta tehtävä yliopistojen pääomittaminen ei korvaa perusrahoitusta
- Korkeakoulutuksen tutkintokohtaisen rahoituksen määrä korotetaan vastaamaan muiden pohjoismaiden korkeakoulujen rahoituksen tasoa
- Korkeakoulujen rahoituksen on perustuttava tutkintoon johtavien opintopistemäärien karttumiseen valmistuneiden tutkintojen määrän sijasta
- Perustutkimuksen ja Suomen Akatemian rahoitus turvataan
- Lisärahoitusta korkeakouluille lisätään aina sisäänottomäärien kasvaessa niin, että rahoituksen lisäys aidosti kattaa aidosti uusien opiskelijoiden koulutuksen kustannukset
- Aiemmin lisättyjen aloituspaikkojen luoma rahoitusvaje katetaan korkeakoulujen perusrahoituksessa
- Korkeakoulujen perusrahoituksen on oltava eri ammatti- ja tieteenalo-

jen välillä yhdenvertaista

- Opiskelijoiden kansainvälistyminen
- Opiskelijoiden kansainvälistymistä tuetaan sisällyttämällä kaikkiin tutkintoihin mahdollisuuksia kansainvälisiin opintoihin sekä lisäämällä opiskelijavaihtoihin ja ulkomaan harjoitteluihin lähtevien osuutta
- Taloudellinen este ei saa estää opiskelijoiden kansainvälistymistä
- Tiedonjakoa apurahojen hakemisesta ja kansainvälisistä uramahdollisuuksista lisätään korkeakouluopinnoissa
- Kieltenopetus ja monipuoliset kielten opiskelun mahdollisuudet turvataan korkeakouluissa
- Kotikansainvälistyminen huomioidaan kansainvälistymisen vaihtoehtona

Joustava ja korkeatasoinen tutkintokoulutus

- Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon muodostama kokonaisuus on eri aloilla pääsääntöisesti yhteensä 300 opintopistettä
- Korkeakouluopintoja on mahdollista suorittaa useassa korkeakoulussa samaan aikaan sekä opintojen aikana että niiden jälkeen
- Korkeakouluopintojen alkuvaiheessa opinnot toteutetaan ensisijaisesti lähiopetuksena. Myöhemmän vaiheen opetusta voidaan toteuttaa myös etäopetuksena
- Päivätoteutuksen lisäksi mahdollisuutta suorittaa opintoja joustavammalla monimuoto- ja verkkototeutuksilla lisätään, ja opetuksen laatu vastaa päivätoteutuksen vastaavaa opetusta
- Etäopetus ja verkko-opetus toteutetaan pedagogisesti laadukkaasti eikä se ole säästökeino opetuksesta
- Aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan HOT- ja AHOT-käytänteitä parantamalla ja yhtenäistämällä
- Siirtymissä korkeakoulututkinnosta toiseen hyödynnetään soveltuvuuskokeita
- Opinto-oikeuksia ei rajoiteta vain yhteen tutkintoon monitieteellisen ja -ammattillisen osaamisen takaamiseksi
- Opiskelu-oikeuksissa palataan niiden elinikäisyyteen
- Eri korkeakoulujen opinnot hyväksytään osaksi opintoja riippumatta siitä, missä korkeakoulussa opintoja on suoritettu
- Osaamisen rutiininomaisesta linkittämisestä tiettyyn tutkintoon luovutaan
- Opiskelijoiden osaamisen arviointi sisältää myös sanallista palautetta osaamisen kehittämiseksi
- Opiskelijoilla on halutessaan mahdollisuus siirtyä työelämään alemman ja ylemmän korkeakoulututkintojen suorittamisen välillä menettämättä opinto-oikeuttaan korkeakoulututkintoon
- Koulutusjärjestelmää uudistetaan suuntaan, jossa korkeakouluille muodostuu aidot kannustimet järjestää täydentävää koulutusta ja tukea elinikäiseen oppimiseen
- Suomenkielisten opintolinjojen ensisijaisena opetuskielenä on suomen kieli ja kotimaisille kielillä tehtävään tutkimukseen turvataan jatkossakin riittävät resurssit
- Tutkintoon johtavissa opinnoissa pakolliset harjoittelut ovat opiskelijoille kuluttomia ja niistä maksetaan palkkaa tai korotettua opintorahaa. Harjoittelun kannalta keskeiset välineet ovat maksuttomia

Osaava opetushenkilöstö ja työssään jaksavat tutkijat

- Opetushenkilöstön riittävä määrä, alakohtainen ja pedagoginen osaaminen, tietotekniset taidot sekä vähintään C1/YKI5 -tason opetuskielen taito taataan
- Tutkijoiden työn kuormittavuutta ja työnkuvaa tarkastellaan kokonaisuutena ja erilaisten työvelvoitteiden määrää arvioidaan myös työn kuormittavuuden kautta
- Tutkijoiden toimeentuloa ja sosioekonomista asemaa parannetaan vähentämällä rahoituksen pirstaleisuutta ja parantamalla apurahatutkijoiden asemaa
- Tutkijoille taataan oikeus työttömyys- ja eläketurvaan
- Suomalaisten yliopistojen houkuttavuutta työnantajana kasvatetaan ulkomaalaisten tai ulkomailla tutkintonsa suorittaneiden keskuudessa
- Tutkijoiden liikkuvuutta yliopistoista elinkeinoelämään tai toiseen korkeakouluun sekä liikettä elinkeinoelämästä yliopistoihin edistetään
- Julkisesti rahoitetun tutkimuksen tulokset, opetusmateriaalit sekä hallintoasiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisesti saatavilla. Tutkimusten tulokset ovat myös lähtökohtaisesti kansalaisten hyödynnettävissä
- Korkeakoulut tarjoavat mahdollisimman laajat ja maksuttomat tietokannat tutkimustyötä varten. Myös ulkomaisten ja kansainvälisten tutkimusaineistojen saatavuutta parannetaan
- Yhteiskunnallisen ilmapiirin on oltava mahdollisimman avoin, jotta tutkijat voivat julkaista tutkimustuloksiaan ilman pelkoa ja heihin kohdistuvaan vihapuheeseen tulee puuttua

Motivaation ja alalle soveltuvuuden tunnistavat opiskelijavalinnat

- Opiskelijavalintaa kehitetään suuntaan, jossa se mittaa hakijoiden motivaatiota, soveltuvuutta alalle sekä kykyä suoriutua opinnoista eikä ole riippuvainen toisen asteen opintomenestyksestä
- Korkeakoulujen ensikertalaisuuskiintiöistä luovutaan
- Korkeakoulujen todistusvalintakiintiöstä luovutaan
- Korkeakoulujen siirtohaun kiintiötä kasvatetaan
- Ensikertalaisuuskiintiön säilyessä ensikertalaisuuden palauttamiseen mahdollisuus lisätään, mikäli opinnon keskeytyvät vuoden sisällä opiskelijavalinnasta
- Valintakoejärjestelmää kehitetään alakohtaisemmiksi kuitenkin niin, että samojen alojen pääsykokeet toteutetaan valtakunnallisina yhteisvalintoina
- Aloilla, joissa työnkuvaan keskeisellä tavalla kuuluu sosiaalista vuorovaikutusta, opiskelijavalinnan osana on soveltuvuuskoe
- Asevelvollisuutta suorittavat saavat vapaata valintakokeisiin valmistautumiseen ja niihin osallistumiseen
- Ylioppilaskokeiden säilyessä yhteisvalinnassa ylioppilasarvosanojen perusteella saatavien pisteiden on oltava yhdenvertaisia eri suoritettujen kokeiden välillä
- Toisen asteen tutkinto ja sen käyttö opiskelijavalinnoissa ei voi vanheta
- Korkeakoulujen valintakriteereissä ei tule vaatia S2 (suomi toisena kielenä) suomen kirjoittaneilta tiukempia vaatimuksia, kuin suomen äidinkielenä kirjoittaneilta
- Aloituspaiikkojen määrät perustuvat osaamistarpeen ennakkointiin. Kroonisilla työvoimapula-aloilla aloituspaiikkoja lisätään

Ammattikorkeakoulut

Nykymuotoisena ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa korkeakouluopetusta, joka perustuu työelämän ja sen kehittämisen vaatimukseen ja tarjoaa opiskelijoille osaamista ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja kasvuun. Ammattikorkeakoulut yhdistävät teoreettisen osaamisen työelämän tarpeisiin ja harjoittavat myös työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa.

Toimenpiteet

- Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijavalinta perustuu osaamiseen, ei työkokemuksen pituuteen, ja tutkintonimikkeen on oltava maisteri AMK
- Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden mahdollisuuksia jatko-opintoihin vahvistetaan luomalla selkeät polut tohtorikoulutuksiin
- Opetushenkilöstön työelämäosaamisen ajantasaistamisesta pidetään huolta säännöllisillä työelämäjaksoilla
- Opetuksella sekä TKI-taidoilla tuetaan yrittäjyyttä ja yrittäjyydestä kiinnostuneille tarjotaan tukea oman yrityksen perustamiseen
- Suomen Akatemian rahoituksen perusteita kehitetään suuntaan, joka mahdollistaa aidosti myös ammattikorkeakoulujen rahoituksen TKI-toimintaan
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan yhdistyy yhä useammin myös osaamisen kehittäminen (TKIO). TKIO-toiminnan rahoitusta lisätään tutkintokoulutuksen rahoituksesta erillisellä instrumentilla

Yliopistot

Nykymuotoisena yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, ja antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta. Yliopistot järjestävät tutkimuksellisen, taiteellisen, koulutuksellisen ja opetuksellisen toimintansa korkeita kansainvälisen tason eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen.

Toimenpiteet

- Kaikille tarjotaan mahdollisuus myös vapaavalintaisiin opintoihin tutkinnossaan
- Yliopisto-opiskelijoilla on mahdollisuus valita sivuaine haluamansa korkeakoulun tarjonnasta huomioiden kuitenkin alakohtaiset erityispiirteet
- Yliopistojen autonomia turvaa tieteenharjoittamisen vapauden

Jatkuva oppiminen ja vapaa sivistystyö

Tavoite

Talouden ja työelämän murros on lisännyt tarvetta jatkuvalle oppimiselle koko työuran aikana. Yhä harvempi työskentelee samassa työtehtävässä koko työuraansa ja talouden sekä työelämän murros muuttavat eri aloilla tarvittua työvoimaa ja eri työtehtävien tarvetta. Itsensä sivistäminen läpi elämän on itseisarvoista, iästä riippumatta.

Yhteiskunnan ja koulutusjärjestelmän on siksi luotava rakenteita, jotka tukevat täydennys- ja uudelleen kouluttautumista entistä joustavammin. Yritysten ja eri oppilaitosten sekä korkeakoulujen yhteistyö takaa sen, että työntekijä voi päivittää osaamistaan niin työuran aikana kuin työpaikkojen muuttuessa, myös muuten kuin tutkintoon johtavana koulutuksena. Oman osaamisen päivittämisellä ei saa olla negatiivista vaikutusta yksilön toimeentuloon.

Elinikäistä ja jatkuvaa oppimista tukevat myös esimerkiksi työnväenopistojen, kansanopistojen sekä muiden laajaa sivistyspohjaa edistävien tahojen tekemä työ. Niiden tarjoaman osaamisen tunnistaminen on tärkeää. Vapaalla sivistystoiminnalla on myös ihmisten harrastuneisuuden, yhteisöllisyyden sekä hyvinvoinnin kannalta tärkeä merkitys.

TOIMENPITEET

Työllistymistä ja osaamista tukeva jatkuva oppiminen

- Avoimen väylän opinnot ja polkuopinnot tukevat jatkuvaa oppimista erilaisten täydentävien opintokokonaisuuksien muodossa. Opintomaksujen on oltava kohtuullisia
- Työnantajille annetaan mahdollisuus tukea työntekijöiden uudelleen työllistymistä tarjoamalla työntekijälle mahdollisuus opiskella korkeakoulussa uusi tutkinto
- Työvoimaan kuuluvilla on subjektiivinen oikeus työuran aikaiseen täydennyskoulutukseen
- Eri oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyötä yritysten kanssa kehitetään
- Korkeakoulujen rahoitusta lisätään myös muutakin kuin tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämiseen niin, ettei laajentuva koulutustarjonta ole pois korkeakoulutuksen muusta perusrahoituksesta
- Mahdollisuuksia opiskella työttömyysturvalla laajennetaan
- Aikuiskoulutustuen tilalle kehitetään uudenlainen aikuisille suunnattu koulutustuki, joka tukee ammatillista kehittymistä, osaamisen päivittämistä, alanvaihtoa, jatkokouluttautumista ja kouluttautumista työvoimapolusta kärsiville aloille
- Elinikäisen oppimisen mahdollistamiseksi Suomessa luodaan osaamistilijärjestelmä, jonka kautta työelämässä oleville tarjotaan taloudelliset mahdollisuudet oman osaamisensa kehittämiseen. Osaamistili rahoitetaan työnantajilta ja työntekijöiltä kerättävillä vakuutusmaksuilla ja valtion rahoituksella

Osaamista laajentava vapaa sivistystyö

- Työväenopistojen, kansanopistojen ja muiden suomalaisten laajaa sivistyspohjaa edistävien tahojen toimintaedellytykset turvataan ja niissä suoritettujen opintojen hyödyllisyys tunnustetaan
- Vapaan sivistyksen opintojen arviointia todellisen arvonsa mukaan kehitetään yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja työnantajien kanssa
- Opistot ja muut tahot tarjoavat edullisia korkeakouluopintoihin valmistavia ja tutkintoon myöhemmin AHOT-periaatteella sisällytettäviä opintoja
- Mahdollisuus laadukkaisiin ja nykyaikaisiin kirjastopalveluihin taataan jokaiselle riippumatta asuinkunnasta

KOHTI PAREMPAA OPISKELIJAEELÄMÄÄ

Opiskelijan elämä ei ole pelkästään opiskelua. Opiskelijaelämään, opinnoissa etenemiseen ja jaksamiseen vaikuttavat arjen kysymykset aina terveydenhuollosta asumiseen. Jos opiskelijan arki ei ole kunnossa, silloin pelkkä koulutusjärjestelmä ei pysty ratkaisemaan opiskelun haasteita. Opiskelijapolitiikka onkin siksi tiukasti sidoksissa myös opiskelijan arjen kysymyksiin.

Opiskelijoiden elämä on opiskelun ja työn lisäksi myös vapaa-aikaa. Yhteisöllisellä toiminnalla, järjestö- ja harrastustoiminnalla, liikunnalla ja yhteiskunnallisella vaikuttamisella on merkittävä vaikutus opiskelijoiden hyvinvointiin ja jaksamiseen.

Opiskelijapalveluiden on oltava saavutettavia ja lähellä opiskelijaa. Riittävän resurssoinnin lisäksi kuntien, kaupunkien, hyvinvointialueiden sekä valtion päätöksenteolla on merkittävä vaikutus siihen, millä tavalla haluamme panostaa opiskelijoihin yhteiskunnan erityisryhmänä. Palveluiden on oltava kustannuksiltaan kohtuullisia.

Opiskelijoiden hyvinvoinnista ja toimeentulon edellytyksistä on huolehdittava kaikessa opiskelijoita koskevassa päätöksenteossa.

TOIMENPITEET

- Yhteiskunnan rakenteiden on tuettava opiskelijoita laadukkaan koulutusjärjestelmän lisäksi opiskelijoiden arjessa jaksamisessa, hyvinvoinnissa ja toimeentulossa sekä yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa
- Päätöksenteossa ei unohdeta, että opiskelijoiden hyvinvoinnilla, toimeentulolla, asumisella, liikkumisella, ruokailulla sekä vapaa-ajalla ja yhteisöllisyydellä on vaikutusta myös opinnoissa etenemiseen

Opiskelijoiden yhteisöllisyys

Tavoite

Opiskelijayhteisö ja korkeakoulu yhteisö edistävät opiskelijoiden yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta korkeakouluissa ja yhteiskunnassa.

Korkeakouluopiskelijat ovat järjestäytyneet korkeakoulujensa opiskelija- ja ylioppilaskuntiin, jotka ovat opiskelijayhteisöjen korkeimmat päättävät elimet. Niiden edustavuuden ja oikeutuksen säilyttämiseksi opiskelija- ja ylioppilaskuntien järjestäytyminen on pidettävä korkeana. Opiskelija- ja ylioppilaskunnat ovat keskeisessä asemassa opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunteen lisääjinä, opiskelijakulttuurin ja -toiminnan ylläpitäjinä sekä edunvalvojina niin korkeakouluissa kuin laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelija- ja ylioppilaskuntien edustajistovaalit ovat keskeinen osa opiskelijayhteisön demokratiaa. Edustajistovaalit, jotka järjestetään ammattikorkeakouluissa vuoden välein, yliopistoissa joka toinen vuosi, ovat opiskelijoiden tärkein vaikuttamisen paikka

ja siksi vaalien on näyttävä eri kampuksilla mahdollisimman laajasti. Edustajistovaa-
leille on saatava kunnianpalautus. Korkeakoulujen äänestysprosenttia on nostettava
ja yhä useampi opiskelija on kannustettava lähtemään ehdolle ja äänestämään edus-
tajistovaaaleissa. Kaikilla eri ryhmittymillä ja listoilla, poliittisilla ja sitoutumattomilla, on
oltava yhtäläiset oikeudet tehdä kampanjointia ja näkyä korkeakouluissa.

Korkeakouluyhteisössä vaikuttavat korkeakoulujen hallitukset sekä muut korkea-
kouluyhteisössä toimivat johtoryhmät ja hallinnolliset elimet ovat myös opiskelijoiden
paikka vaikuttaa opintoihinsa. Opiskelijoiden edustavuus jokaisessa korkeakoulun toi-
mielimessä on varmistettava ja niihin hakeutumisen kynnystä on madallettava.

Suomalainen korkeakouluopiskelijoiden muodostama aktiivinen verkosto on maa-
ilmanlaajuisesti harvinainen ilmiö. On rikkaus, että opiskelijat ovat suomalaisessa
yhteiskunnassa aktiivisia keskustelijoita, joita otetaan aidosti mukaan esimerkiksi
korkeakouluja, hyvinvointia ja toimeentulon sekä yhteiskuntaa koskevaan päätöksen-
tekoon - myös tulevaisuudessa.

TOIMENPITEET

Vaikuttavat ja yhteisölliset opiskelija- ja ylioppilaskunnat

- Demariopiskelijat ovat erittäin huolissaan ammattikorkeakoulujen opis-
kelijoiden matalasta järjestäytymisasteesta. Ammattikorkeakoulujen
järjestäytymisastetta on nostettava muun muassa tarjoamalla opiskeli-
jakunnille mahdollisuus järjestää korkeakoulun palvelutuotantoa entistä
laajemmin
- Korkeakoulujen opiskelija- ja ylioppilaskuntien rahoituksen epätasa-ar-
voisuus korjataan vahvistamalla ammattikorkeakoulujen opiskelijakun-
tien rahoitusasemaa
- Ylioppilaskuntien automaatiojäsenyys säilytetään. Ammattikorkea-
koulujen opiskelijakunnille luodaan julkisen rahoituksen malli lakisää-
teisten tehtävien hoitamiseen
- Julkisen rahoituksen myöntämisen ensisijaisina kriteereinä ovat mo-
nipuolinen opiskelijoiden edunvalvonta ja opiskelijoiden sosiaalista
asemaa ja hyvinvointia edistävien palveluiden ja toimintojen järjestämi-
nen. Myönnettävä rahoitus ei saa olla pois valtakunnallisten nuoriso- ja
opiskelijajärjestöjen rahoituksesta
- Opiskelija- ja ylioppilaskunnat voivat hankkia omaa rahoitusta esimer-
kiksi harjoittamalla liiketoimintaa sekä keräämällä jäsenmaksuja
- Ammattikorkeakoululakia ja yliopistolakia selkeytetään ja yhdenmukais-
tetaan siltä osin, kuin se on tarkoituksenmukaista
- Päätöksentekoon osallistuminen on opiskelijoiden oikeus. Opiskelijoilla
on vahva edustus kaikissa korkeakoulujen toimielimissä, tasakolmikan-
ta-periaatteen mukaisesti
- Opiskelija- ja ylioppilaskunnat varmistavat opiskelijaedustajuuden
kaikissa keskeisissä korkeakouluyhteisön vaikuttamiselimissä ja pää-
töksenteon tasoilla
- Opiskelijavaikuttamisen kautta saatu osaaminen tunnistetaan osaksi
opintoja
- Opiskelijayhteisössä huomioidaan yhdenvertaisesti kansainväliset opis-
kelijat ja vaihto-opiskelijat

Edustajistovaalien kunnianpalautus

- Edustajistovaalien äänestysprosentti nostetaan vähintään eduskunta-vaalien äänestysprosentin tasolle
- Edustajistovaalit eri korkeakouluissa järjestetään johdonmukaisesti samaan aikaan. SYLin ja SAMOKin on yhdessä määriteltävä edustajistovaalien järjestämisajankohta valtakunnallisesti
- Edustajistovaaleissa ehdolle lähteminen ja äänestäminen tehdään helpommaksi. Jokaisessa opiskelija- ja ylioppilaskunnassa otetaan käyttöön vähintään sähköinen ehdolle asettumisen ja äänestämisen järjestelmä, jossa äänestäminen on mahdollista koko äänestysajan vuorokauden ajasta ja paikasta riippumatta riittävän pituisen jakson ajan
- Edustajistovaalien tulosseurannasta tehdään valtakunnallista, kuten valtakunnan vaaleissa, ja tulosseurantaan luodaan alusta vaalitulosten vertailulle valtakunnallisesti

Opiskelijoiden vapaa-aika

Tavoite

Opiskelijoiden vapaa-aikaan kuuluu rentoutumisen lisäksi ajan viettäminen ystävien, toverien ja läheisten kanssa, järjestö- ja harrastustoiminta, liikunta, juhliminen, vaikuttaminen sekä muu yhteisöllinen toiminta. Opiskelijan vapaa-aika on edellytys opinnoissa jaksamiselle ja hyvinvoinnille, ja vapaa-ajan toiminnallaan opiskelijat voivat myös edistää terveyttään.

Opiskelijayhteisön yhteisöllisyyttä rakentavat korkeakouluissa toimivat lukuisat aine-, tiedekunta- ja koulutusala järjestöt, osakunnat, kerhot, kuorot, orkesterit, teatterit, speksit sekä muut yhdistykset. Niiden toiminnan ja olemassaolon edellytyksiä on tuettava sekä opiskelija- ja ylioppilaskuntien että korkeakoulujen toimesta. Tuutoroinnilla ja opintojen alun ryhmäytymisellä on myös tärkeä roolinsa opiskelijoiden yhteisöllisyyden rakentumisessa korkeakouluissa.

Riittävä liikkumisen määrä edistää terveyttä ja jaksamista. Liikkumisesta arjessa ja harrastuksena on tehtävä opiskelijoille helppoa ja mukavaa. Liikkumisen mahdollisuuksia on tarjottava monipuolisesti, lähellä opiskelijoita ja liikkumisen kustannukset on pidettävä kohtuullisina sen harrastajille. Arkiliikuntaan ja istumisen vähentämiseen on tarjottava mahdollisuus myös opiskelu- ja työpäivän aikana.

Jokaisella on oltava iästä ja tulotasosta riippumatta mahdollisuus harrastaa. Liikunnallisen elämäntavan lisäksi harrastusmahdollisuuksia on tarjottava monipuolisesti niin taiteen, luovuuden kuin yhteiskunnallisen vaikuttamisen saralla. Opiskelijoille on tärkeää, että paikkoja toteuttaa yhteisöllistä yhdistys- ja harrastetoimintaa on tarjolla kohtuuhintaisesti, ja niitä tuetaan myös korkeakoulujen, opiskelija- ja ylioppilaskuntien sekä yhteiskunnan toimesta.

TOIMENPITEET

Liikuntapaikkoja ja harrastamisen mahdollisuuksia opiskelijoille

- Korkeakoulujen tilasuunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden liikkumis-, harrastamis- sekä yhdistystoimintamahdollisuudet
- Liikuntapaikkojen ja yhteistilojen määrää lisätään opiskelupaikkojen sekä opiskelija-asumisen läheisyyteen ja yhteyteen
- Tuutoroinnille ja opiskelijoiden ryhmäytymiselle on taattava riittävä resurssointi sekä selkeä aika opintojen alussa
- Opiskelijajärjestöille sekä -kulttuurille on varattava tiloja korkeakouluis-ta
- Opiskelijajärjestöjen sekä -kulttuurin tukeminen voi olla myös yleisavus-tusmuotoista toiminnan rahoittamista
- Harrastustakuu ulotetaan yhä useammalle ihmisryhmälle
- Harrastustakuu takaa laajasti eri harrastusmahdollisuuksia, ei pelkäs-tään liikuntaharrastuksia
- Kunnat tukevat nuorten oppilaiden ja opiskelijoiden liikuntaharrastuksia taloudellisesti, esimerkiksi erityisryhmien hinta-alennuksilla
- Korkeakoulut mahdollistavat opiskelijoille hyvinvointia ja jaksamista edistäviä liikuntamahdollisuuksia muun muassa rahoittamalla opiskeli-jaliikuntajärjestöjä
- Korkeakoulujen, ylioppilas- ja opiskelijakuntien sekä YTHSn on yhteis-työssä kehitettävä opiskeluun liittyvää päihdekulttuuria parempaan suuntaan ja tuettava myös päihteetöntä tapahtumakulttuuria

Opiskelijoiden terveydenhuolto ja jaksaminen (YTHS)

Tavoite

Toimiva terveydenhuoltojärjestelmä ja sen riittävä resurssointi ylläpitää opiskelu- ja työkykyä sekä tukee opiskelijoiden hyvinvointia resurssitehokkaasti. Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiö (YTHS) pitää huolta, että korkeakouluopiskelijat saavat laadukkaita ja saavutettavia palveluita. YTHS:n laaja palvelutarjonta tukee korkea-kouluopiskelijoiden valmistumista ja kohdennetusti huomioi opiskelijoiden elämään liittyviä erityisiä hyvinvointi- ja terveystekijöitä.

YTHS:n palveluverkon on oltava laaja ja alueellisesti tasavertainen. Palveluiden saannin on oltava opiskelijoiden erilaisten elämäntilanteiden vuoksi joustava ja myös verkko- ja monimuoto-opiskelijat huomioiva. Jokaiselle asiakkaalle on tarjottava mahdollisuutta henkilökohtaiseen, toimipisteessä tapahtuvaan asiakaskäyntiin, mutta etävastaanot-tomahdollisuuksia on tarjottava asiakkaiden toiveesta palvelutarjontaa laajentavana vaihtoehtona. Digipalveluja on tarjottava opiskelijoille sujuvasti.

Terveydenhuollon palveluihin on sisällytettävä määrällisten kriteerien lisäksi laadulliset kriteerit. Opiskelijapalveluiden hoitoketjujen on oltava sujuvia ja katkeamattomia ja hoitoon on päästävä hoitotakuun mukaisesti kun sille on tarvetta, onpa kyse hammas-hoidosta, seksuaaliterveydestä tai yleislääkärin vastaanotosta. Ennaltaehkäisyyn ja

laajaan palvelutuotantoon on tarpeellista panostaa terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

Palvelutarjonnan on kyettävä reagoimaan asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Siksi erityisesti opiskelijoiden mielenterveyspalveluiden saatavuutta on lisättävä. Erityissairaanhoidon ja muiden YTHS:n piiriin kuulumattomien palveluiden on oltava opiskelijoiden saatavilla helposti muista yhteiskunnan sosiaali- ja terveyspalveluista. Terveystietojen on siirryttävä palvelupoluissa sujuvasti eri terveydenhuollon ammattilaisten välillä.

Mielenterveyden haasteisiin, psyykkiseen oireiluun ja uupumiseen on suhtauduttava terveydenhuollossa yhtä vakavasti kuin fyysisen terveyden haasteisiin. Mielenterveyden ja jaksamisen haasteisiin tulisi puuttua oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi - tämä tarkoittaa, että riittävän palvelutarjonnan lisäksi myös opiskelijoiden hyvinvointia ja toimeentuloa kuormittavia tekijöitä on vähennettävä.

Opiskelijalla on oltava jaksamisen varmistamiseksi myös oikeus palautumiseen ja lepoon, joka tarkoittaa kohtuullista määrää opintoja lukukaudessa sekä oikeutta vuoden aikaiseen lomaan.

TOIMENPITEET

Opiskelijan hyvinvointia ja opiskelukykyä tukeva opiskelijaterveydenhuolto

- YTHS:n palvelutarjonta ja vastaanottoja-ajat vastaavat opiskelijoiden tarpeisiin
- YTHS:n palveluita on tarjolla alueellisesti tasavertaisesti ympäri Suomen
- Hyvinvointialueet ja YTHS yhdessä varmistavat, että asiakkaat ohjautuvat oikein eri palveluntuottajien piiriin, ja että hoitopolut ovat selkeitä
- Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimipisteessä tapahtuvaan asiakaskäyntiin, mutta mahdollisuuksia etävastaanottoon lisätään opiskelijoiden toiveiden mukaisesti
- YTHS:n palvelutarjonta vastaa opiskelijoiden tarpeeseen ja esimerkiksi mielenterveyskriisin ratkaisemiseen
- YTHS:n palveluvalikoimaa laajennetaan muun muassa gynekologipalveluihin, ihotauteihin ja erikossairaanhoidon konsultaatioihin
- YTHS tarjoaa opintojen vaatimat terveyspalvelut, kuten rokotukset
- Opiskelijoiden kannalta olennaiset erityissairaanhoidon palvelut ovat helposti opiskelijoiden saatavilla
- Palvelupoluista tehdään sujuvia luomalla toimivat mallit terveystietojen siirtymiseksi opiskeluhuollon, koulu ja opiskeluterveydenhuollon sekä muiden julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden välille
- YTHS panostaa myös ennaltaehkäisyyn, kuten kiertävään ja stand-up terapiapalveluun opiskelija-asuntoalueilla ja korkeakouluissa
- Opiskelijoille tarjotaan matalan kynnyksen apua päihdeongelmiin
- Nykyistä opintojen tavoitetahtia 60 opintopisteestä lukuvuodessa pudotetaan
- Kansainväliset opiskelijat ja ulkomaisissa korkeakouluissa opiskelevat suomalaiset opiskelijat otetaan YTHS:n palveluiden piiriin

- YTHS:n luopuu käyntimaksujen keräämisestä
- YTHS:n opiskelijoiden veroluonteisesta rahoitusosuutta pienennetään ja valtion osuutta rahoituksesta kasvatetaan
- Kelan perimä opiskelijaterveydenhuoltomaksu peritään Kelan lähettämänä laskuna
- Maksamattomia opiskelijaterveydenhuollon maksuja seuraavia sanktioita pienennetään ja porrastetaan

Opiskelijoiden toimeentulo

Tavoite

Opiskelu on opiskelijan työtä. Opiskelusta on saatava riittävä toimeentulo elämiseen ilman että opiskelijoita ajetaan velkaantumaan, syrjäytymään tai ajamaan itsensä uuvuksiin toimeentulonsa varmistamiseksi.

Kiihtyvien muutosten yhteiskunta tarvitsee joustavan sosiaaliturvamallin, joka tarjoaa riittävän toimeentulon eri elämäntilanteissa, tukee vaikeina aikoina, mahdollistaa alanvaihdon ja tarttumisen työmahdollisuuksiin, osaamisensa kehittämiseen tai yrittäjyyteen. Sosiaaliturvajärjestelmän on perustettava kansallisen tulorekisterin tietoihin ja sen on oltava yhden luukun taktiikalla toimiva, yksinkertainen, kannustava sekä automaattinen tulojen pudotessa alle määritellyn vähimmäistason.

Sosiaalipalveluiden ei pidä olla myöskään pelkästään tulontakaaja vaan myös tukija eri elämäntilanteissa. Sosiaalipalvelut ovat osa sosiaaliturvaa. Sosiaalipalveluiden on tuettava sairastuneen, syrjäytyneen tai työttömäksi joutuneen palaamista opiskelun, työn ja toimeentulon ääreen.

TOIMENPITEET

Toimeentuloa ja työllistymistä tukeva sosiaaliturva

- Sosiaaliturvajärjestelmä uudistetaan yksinkertaisemmaksi, yksilökohtaiseksi, kannustavaksi ja automaattiseksi
- Sosiaaliturvajärjestelmä toimii yhden luukun ja yhden asiointikerran periaatteilla
- Etuuksien saanti ja tukipalvelut yhdistyvät sosiaaliturvajärjestelmässä saumattomasti
- Sosiaaliturvajärjestelmä on aina taattava viimesijainen toimeentulo. Etuusjärjestelmä takaa riittävän toimeentulo erilaisissa elämäntilanteissa sekä niiden muuttuessa
- Vähimmäistason perustuu vähintään kohtuulliseen vähimmäiskulutukseen
- Sosiaaliturvaetuudet sekä opiskelijoiden etuudet sidotaan lähtökohtaisesti indeksiin elinkustannuksen muutosten vaikutukset huomioimiseksi

- Kaikki toimeentulotuen tai muun vähimmäisturvan varaan joutuneet kutsutaan ensimmäisen kolmen kuukauden aikana keskustelemaan palveluneuvojan kanssa yksilöllisen tuen tarpeen kartoittamiseksi ja tulevaisuussuunnitelman luomiseksi
- Sosiaaliturvaa uudistettaessa pitää huolehtia, että jatkossa opiskelijalla on mahdollisuus myös palautua ilman pelkoa toimeentulon romahtamisesta

Opiskelijoiden toimeentulon takaava sosiaaliturva

- Opintorahaan tehdään tasokorotus, joka nostaa opiskelijoiden rahoitusmuotoiset etuudet yleistuen vähimmäismäärän tasolle. Opiskelijan perustoimeentulo vastaa tällöin tasoltaan vähintään työttömän työnhakijan sosiaalietuuksia. Tämän jälkeen opintorahan indeksikorotuksista pidetään kiinni
- Mikäli opiskelijasiirretään yleistuen piiriin muiden edunsaajaryhmien tapaan, opiskelijoille tarpeelliset nykyisen opintotuen kaltaiset elementit, kuten vuositulorajat, sidonnaisuus opintojen suorittamiseen, vapaus velvoitteesta osallistua tukipalveluihin sekä mahdollisuus nostaa etuutta ulkomailla opiskellessa, säilytetään
- Opiskelijat siirretään takaisin yleisen asumistuen piiriin
- Sosiaaliturvuudistuksessa luovutaan asumistuen tai -lisän ruokakuntakohtaisuudesta
- Opintotukikuukausien määrää nostetaan 64:ään kuukauteen ja tutkintokohtaisesta jaottelusta luovutaan
- Opintotuen tulorajoja nostetaan
- Sosiaaliturvajärjestelmän yhtenäistämisen myötä opintolainajärjestelmästä luovutaan tarpeettomana. Siihen asti opintolainahyvitys on myönnettävä vuosittain
- Mikäli opiskelija ei kesän aikana suorita opintoja tai työskentele, on hän oikeutettu toimeentulotukeen sekä asumistukeen tai asumislisään ilman vaatimusta nostaa opintolainaa
- Opintotukijärjestelmän hallinnointi siirretään opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen
- Opintotuen takaisinperintä, lakkauttaminen tai tason laskeminen eivät saa johtaa opiskelijoiden velkaantumiseen. Opiskelijoille tarjotaan laajemmin tukipalveluita velkaantumisen hillitsemiseen
- Harkinnanvaraisten lisätukikuukausien myöntämisen perusteeksi riittää jatkossa opintojen edistymiseen vaikuttanut sairaus, kansainvälinen liikkuvuusjakso tai muu painava, todisteellinen syy
- Opintotuen takaisinperintä tai opintotuen tulorajojen ylityksestä seuraava takaisinmaksu porrastetaan osamaksujärjestelyillä
- Maksuhäiriömerkintä ei estä opintotuen saamista
- Oppisopimusopiskelijat pääsevät osaksi opintotuen piiriä
- Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden toimeentulon parantamisesta tehdään selvitys, jonka myötä kansainväliset tutkinto-opiskelijat lisäävät jonkin toimeentulon turvaavan etuuden piiriin

Opiskelijoiden asuminen, liikkuminen ja ruokailu

Tavoite

Jokaisella on oikeus asuntoon. Oikeus asuntoon, riittävän monipuolinen ja erilaiset elämäntilanteet huomioiva asuntotarjonta sekä riittävä tuki asumisen kustannuksiin ovat opiskelijoiden hyvinvoinnin ja toimeentulon kannalta välttämättömiä.

Opiskelija-asuntojen rakentamisessa on huomioitava kohtuuhintaisuus, hyvät kulkuyhteydet, palveluiden ja harrastemahdollisuuksien läheisyys, esteettömyys sekä asuinalueiden yhteisöllisyys, viihtyisyys ja kestävyys. Asuinalueilla on tarjolla erilaisia asumisvaihtoehtoja segregaaation ehkäisemiseksi. Asuinalueiden ja opiskelija-asumisen on oltava opiskelijoiden tarpeiden mukaista ja yhteisöllisyyteen tukevia esimerkiksi yhteiskäyttötilojen kautta. Asuntopulan syntyminen estetään riittävällä asuntotuotannolla.

Ravitseva, terveellinen ja kestävästi tuotettu ruoka on opiskelijoille tärkeää. Ruuan yleisen kohtuuhintaisuuden lisäksi kohtuuhintaisen opiskelijaruuan tarjonta korkeakouluissa on tärkeää opiskelijoiden toimeentulolle. Opiskelijoiden liikkumista on tuettava tarjoamalla opiskelijahintaisia julkisen liikenteen käyttömahdollisuuksia kaikissa julkisen liikenteen muodoissa ympäri Suomen.

Asuminen, liikkuminen ja syöminen ovat keskeisimpiä opiskelijoiden toimeentuloon vaikuttavia kustannuksia ja siksi heikommassa taloudessa asemassa olevan erityisryhmän, tässä tapauksessa opiskelijoiden, toimeentuloa on kompensoitava yhteiskunnan toimesta jatkossakin.

TOIMENPITEET

Kestävä , viihtyisä ja riittävä opiskelija-asuminen

- Jokaiselle toisen asteen opiskelijalle ja korkeakouluopiskelijalle taataan kohtuuhintainen opiskelija-asunto lähellä opiskelupaikkaa, jossa on myös hyvät kulkuyhteydet peruspalveluihin
- Opiskelija-asunnot ovat aidosti taloudellisesti saavutettavissa ja asuntotarjontaa on riittävästi opiskelijoiden asumismuotoon ja -paikkaan liittyviä toiveita vastaavasti
- Opiskelija-asunnoille myönnetään erityisryhmien investointiavustusta vuokratason pitämiseksi kohtuullisena
- Kohtuuhintaista opiskelija-asumista sekä yleistä vuokra-asuntokantaa vahvistetaan jotta houkutus ylihinnoitella yksityisen sektorin asuntoja vähenisi merkittävästi
- Ara-tuotanto palautetaan ja uusia alueellisia rahoitusvälineitä asuntorakentamiselle luodaan
- Päivitetään asuntopoliittikan valtakunnallisia linjauksia antamalla kunnille ja kaupungeille laajempi harkintavalta määritellä kohtuuhintainen asuminen, jotta ne voivat tukea kohtuuhintaista asuntotuotantoa tehokkaasti

- Opiskelija-asunnot ovat monipuolisia ja huomioivat erilaiset opiskelijaryhmät, mukaan lukien perheelliset, kansainväliset ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat
- Esteettömiä asuntoja on riittävästi kaikilla opiskelupaikkakunnilla
- Soluasuntojen hakuprosessissa huomioidaan nykyistä paremmin myös sukupuolineutraali asumismalli
- Opiskelijoiden pitää saada asunto ennen opintojen alkua, jotta opintojen eteneminen ja alkaminen eivät viivästy asuntopulan vuoksi
- Opiskelija-asuntoihin tarjotaan riittävästi valtion tukea sekä niihin sovelletaan vuokrien tasoa hillitsevää sääntelyä
- Palvelutarjontaa opiskelija-asuntojen läheisyyteen lisätään systemaattisesti ja opiskelija-asuntojen yhteisöllisyyttä lisätään suunnitelmallisesti
- Opiskelija-asuntojen yhteyteen ja läheisyyteen lisätään harraste- ja vapaa-ajan toiminnalle varustettuja sosiaalisia tiloja
- Opiskelija-asuntojen ympäristöystävällisyyttä lisätään energiatehokkuuteen, kierrätysmahdollisuuksiin ja kestävään ja vihreään rakentamiseen panostamalla
- Asumisalueiden monipuolisuutta, palveluiden ja viheralueiden läheisyyttä, asumisen viihtyisyyttä ja luonnonläheisyyttä parannetaan kaavoituksella

Opiskelijoiden sujuva liikkuminen ja terveellinen ja kestävä ruokailu

- Kaavoitusta opiskelija-asumiselle lisätään erityisesti korkeakoulukaupungeissa
- Joukkoliikenteeseen sekä pyöräilyn ja kävelyn infrastruktuuriin kiinnitetään erityistä huomiota opiskelija-asumisen yhteydessä
- Liikkumisen kaupunkien välillä joukkoliikenteen voimin on oltava taloudellisesti mahdollista kaikille väestöryhmille
- Joukkoliikenteessä lisätään opiskelija-alennuksien tarjontaa valtakunnallisesti
- Joukkoliikenteen reittejä suunniteltaessa on syytä myös ottaa huomioon paikkakunnalla olevat koulut ja korkeakoulut
- Liikenneturvallisuutta lisätään liikennekasvatukseen sekä pyöräily- ja kävelyreittien laatuun panostamalla
- Kaupunkipyöräjärjestelmä ulotetaan jokaiseen korkeakoulukaupunkiin ja varmistettava, että järjestelmä on yhdenmukainen lähikuntien kesken niin, että liikkuminen kuntarajojen yli on sujuvaa ja vaivatonta
- Korkeakoulujen ateriatuen ovat suuremmat kasvipohjaisten aterioiden osalta
- Kasvipohjaisen ruoan tulee olla laadukasta ja sen suunnittelussa tarjoamisessa tulee ottaa myös ruoan suolistoystävällisyyden näkökulma huomioon, jotta yhä useammalla opiskelijalla on mahdollista syödä kasvipohjaista ruokaa
- Opiskelijaruokailussa lisätään ympäristöystävällisemmän ruuan osuutta systemaattisesti

KOHTI KESTÄVÄMPÄÄ JA OIKEUDENMUKAISEMPAA YHTEISKUNTAA

Hiilineutraali hyvinvointivaltio ja luontopositiivinen sivistisyhteiskunta ovat sosialidemokraattinen vaihtoehto kohti kestävämpää ja oikeudenmukaisempaa maailmaa.

Kestävä yhteiskunta huolehtii sosiaalisesta ja kulttuurisesta oikeudenmukaisuudesta, ilmaston ja ympäristön suojelusta sekä luottamusta rakentavan yhteiskunnan taloudellisesta kestävydestä. Oikeudenmukainen yhteiskunta kantaa vastuun jokaisen hyvinvoinnista, turvallisuudesta, demokratiasta ja hyvän arjen edellytyksistä.

Socialidemokraattinen yhteiskunta on lupaus yhteiskunnan jatkuvasta kehityksestä ja jokaisen oikeudesta koulutukseen, työhön ja onnelliseen elämään ilman, että se tapahtuu muiden ihmisten tai ympäristön kustannuksella.

Taloudella ja työelämällä, ilmastolla, sosiaali- ja terveyspalveluilla, teknologian murroksella, yhdenvertaisuuden, demokratian, turvallisuuden ja ihmisoikeuksien toteutumisella on kaikilla vaikutusta opiskelijoiden elämään - eikä näitä kysymyksiä voi myöskään irrottaa siitä. Kansainvälistyvässä maailmassa tulevaisuuden tekijät, opiskelijat, joutuvat miettimään näitä kysymyksiä entistä laajemmassa viitekehyksessä.

Opiskelijat kantavat huolta tulevaisuudesta. Jos opiskelija kantaa huolta yhteiskunnan ja arjen heikentymisestä, silloin pelkkä koulutusjärjestelmä ei voi ratkaista opiskelun haasteita. Opiskelijapolitiikka onkin siksi tiukasti sidoksissa myös opiskelijoiden tulevaisuuden kysymyksiin.

Ilmasto- ja ympäristökriisin eteneminen, talouden ja työelämän murros, hyvinvointivaltion rahoituksen haasteet, rauhan, yhdenvertaisuuden ja oikeusvaltioiden järkkäminen sekä kasvava globaali eriarvoisuus haastavat yhteiskuntia. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa vallitsee tasapaino yksilön, yhteisöjen ja yhteiskunnan oikeuksien ja velvollisuuksien välillä. Edellytys kestäväälle yhteiskunnalle on demokraattinen yhteiskuntajärjestys ja mahdollisuus esittää mielipiteensä vapaasti vailla pelkoa häirityksi tulemisesta.

Opiskelija-, korkeakoulu- ja tiedepolitiikkaa on hyödynnettävä pitkäjänteisesti visiona kyky ratkoa yhteiskunnan ja ihmiskunnan merkittävimpiä ongelmia.

TOIMENPITEET

- Suomesta tehdään maailman ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointivaltio ja luontopositiivinen sivistisyhteiskunta, joka takaa jokaiselle toimeentulon, hyvinvoinnin ja yhdenvertaisen kohtelun
- Maailmalla yhteiskunnat on rakennettu demokraattisten valtioiden ympärille, jotka edistävät sosiaalista, taloudellista, kulttuurista sekä ekologista kestävyyttä

Talous ja työelämä

Tavoite

Kestävä julkinen talous on hyvinvointivaltion tae. Demariopiskelijoille kestävä talous ei ole kuitenkaan itseisarvo vaan työkalu hyvinvointivaltion rakentamiseksi. Taloutemme haaste ei kuitenkaan ole hyvinvointivaltio tai laaja julkinen sektori vaan sen riittävän rahoituksen puute.

Talouden alijäämän umpeen kuromiseksi ja kestävän talouskasvun luomiseksi panostukset koulutukseen, tutkimus- ja tuotekehitykseen, yrittäjyyteen sekä vihreään siirtymään ovat välttämättömiä. Suomen menestys maailmantaloudessa ja kansainvälisillä työmarkkinoilla perustuu korkeaan osaamiseen, laadukkaaseen koulutukseen ja tutkimukseen, sekä innovaatioihin. Toimiva, oikeudenmukainen ja julkisen vallan reilusti säänteleminen markkinatalous, sopimusyhteiskunta ja julkisia palveluita järjestävä hyvinvointivaltio on tehokas ja toimiva tapa järjestää taloudellinen toiminta.

Talouden kehitystä ja kestävyyttä on tarkasteltava laajasti eri mittareilla. Sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys ovat riippuvaisia maapallon kantokyvystä, minkä vuoksi taloudellisen toiminnan on tapahduttava myös ekologisen kestävyuden rajoissa.

Hyvinvointivaltion rahoitusvajeeseen on puututtava oikeudenmukaisesti laajentamalla valtion veronpohjaa sekä torjumalla veronkiertoa ja harmaata taloutta. Näillä toimilla on torjuttava myös tulo- ja varallisuuserojen kasvua. Karsimalla kestävän kehityksen vastaisia valtion menoja sekä panostamalla julkisella sektorilla ennaltaehkäisyyn ja digitalisaatioon säästämme valtion rahankäyttöä etupainotteisesti, oikeudenmukaisesti ja kestävästi.

Työelämän Suomessa ja maailmalla on oltava reilua, joustavaa ja erilaiset elämäntilanteet huomioivaa. Työelämä ja työmarkkinoiden on rakennuttava sopimisen varaan. Koulutuspolitiikka ja työelämäpolitiikka ovat vahvasti kytkeytyneet toisiinsa. Haluamme rakentaa reiluja työmarkkinoita, lisätä niiden tasa-arvo sekä varmistaa työntekijöiden sekä työnantajien oikeudet ja osallisuuden työmarkkinoilla. Haluamme varmistaa, että uusia kestäviä työpaikkoja syntyy, että harjoittelupaikkoja on riittävästi ja että eri ihmisryhmien ja sukupuolten välinen palkkatasa-arvo toteutuu. Työelämä on siksi demokratisoitava, työmarkkinoiden järjestäytyneisyyttä kasvatettava ja työntekijöitä suojeltava näiden oikeuksien heikennyksiltä samalla parantaen yrittäjyyden edellytyksiä.

TOIMENPITEET

Kestävä julkinen talous

- Talouspolitiikan päämäärä on hyvinvoinnin lisääminen sekä kestävä julkinen talous
- Talouspolitiikan perustana on ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä, työllistävä kiertotalous. Luonnonvarojen ylikulutus on irtikytkevä talouskasvusta
- Verotuksen painopistettä siirretään työn verotuksesta kulutuksen haittojen ja pääoman verotukseen

- Pääomaverotuksen progressiota lisätään ja maakuntaverot otetaan käyttöön
- Valtion keskeisiä ydintoimintoja, kuten vesihuoltoa, ei myydä eikä yksityistetä
- Yrittämisen edellytyksiä helpotetaan ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kasvua tuetaan. Suomalaisen piensijoittamista helpotetaan pääomamarkkinoita kehittämällä, koko kansan sijoitusrahasto perustamalla sekä osake- ja sijoitussäästötilit lanseeraamalla
- Yritysten toimintaympäristö rakennetaan vakaaksi, ennustettavaksi ja investointeihin ja yritysten kasvuun panostamiseen kannustava. Yrittäjyyteen liittyvää byrokratiaa ja lupaprosesseja kevennetään ja opiskelijoiden yritysten perustamista helpotetaan
- Elinkustannusten nousun huomioivien indeksien jäädyttäminen lopetetaan kokonaisuudessaan. Jos etuuksia leikataan, se tehdään etuustasoja pienentämällä
- Mahdollistetaan kotitalousvähennyksen hyödyntäminen myös pienituloisille
- Ylen rahoitus riippumattomana julkisomisteisena mediana turvataan
- Valtio ja kirkko erotetaan toisistaan
- Maa- ja metsätalousministeriö yhdistetään ympäristöministeriöön

Reilu työelämä

- Opiskelijoille tarjotaan opintojen aikana tietoa työelämästä ja tukea urasuunnitteluun, esimerkiksi oman korkeakoulun, työmarkkinajärjestöjen ja työvoimapalvelujen kautta
- Opiskelijoiden järjestäytymiseen kannustetaan ja liittymistä ammattiliittoon tuetaan jo opintojen aikana
- Julkishallinnollisiin toimielimiin toimihenkilöitä valittaessa valinnan kriteerinä on hakijan pätevyys ja sopivuus valintatavasta riippumatta
- Eri alojen ylisuuriin palkkaeroihin puututaan asianmukaisesti
- Nykyistä useammalle ammattinimikkeelle taataan suojaus
- Palkka-avoimuutta ja anonyymia rekrytointi lisätään työelämässä, myös lainsäädännön keinoin
- Työmarkkinajärjestöille myönnetään kanneoikeus
- 6 tunnin työpäivä kokeiluja jatketaan etenkin asiantuntijatehtävissä
- Jokaisella uudella työntekijällä taataan oikeus riittävään perehdytykseen ja työnantaja osoittaa uudelle työntekijälle ohjaaja tai mentori työyhteisöstä tai ulkopuolisen tahon tarjoamana työnohjauksena
- Täydennyskouluksena hankittava osaaminen huomioidaan palkkauksessa
- Lakko-oikeudesta ja muista ihmisoikeuksista ei tingitä ja poliittiset lakot sallitaan
- Ammattiliittojen ja työnantajaliittojen jäsenmaksun verovähennysoikeus palautetaan
- Yritysten hallitukseen ja muihin päättäviin elimiin asetetaan edustus työntekijöiden keskuudesta
- Eläkejärjestelmän kestävyyttä sekä sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta eläkejärjestelmässä parannetaan

Korkea työllisyys

- Osa-aikainen työ mahdollisesta muun muassa suojaosa palauttamalla

- Oppisopimusten merkitystä työvoimapulan ratkaisuna, sekä työvoiman kouluttamisen ja osaamisen päivittämisessä lisätään
- Oppisopimuksen solmimista tuetaan 50% palkkatuella tutkintoa vailla olevien ja työttömien osalta ensimmäisen vuoden ajalta. Tukea porrastettaisiin opintojen edetessä
- Työttömyyttä on vähennettävä tarjoamalla kosketuspintoja potentiaaliin työympäristöihin jo opiskelijan opintojen aikana
- Suomeen luodaan työllistymistakuu, jotta jokainen ilman työtä jäävä pääsee mahdollisimman nopeasti takaisin työhön
- Lyhytkestoinen opiskelu työttömyysturvalla mahdollistetaan
- Työllisyyspalveluiden resursoinnin on oltava riittävä ja työttömyysturva ja työllisyyspalvelut tarjotaan yhdessä yhden luukun periaatteella
- Koulutusvienti toteutetaan eettiset periaatteet ja tasa-arvo huomioon. Suomalaiset korkeakoulut tarjoavat tilauskoulutusta muille valtioille sekä kansainvälisille järjestöille. Suomalaisen koulutusviennin on mahdollista toimia myös humanitaarisena avun muotona

Kansainväliset osaajat ja oikeudenmukainen maahanmuutto

- EU:n yhteistä turvapaikkajärjestelmää edistetään
- Pakolaiskiintiöitä kasvatetaan Suomessa ja Euroopassa
- Turvapaikanhakijoiden kotouttamisprosesseja sujuvoitetaan ja kotoutumista helpotetaan nopeuttamalla suomen kielen kursseille pääsyä, tarjoamalla kielikursseja myös etänä, lisäämällä kielen opiskelun joustavuutta työn ohella ja tukemalla työelämävalmennuksia maahanmuuttajille
- Paperittomille lapsille taataan oikeus perusopetukseen
- Kansainvälisille opiskelijoille taataan englanninkielisiä harjoittelupaikkoja ja riittävä määrä henkilökohtaista ohjausta
- Suomessa opiskelleille ja tutkintoon valmistuneille kansainvälisille opiskelijoille luodaan kannustimia työ- ja oleskelulupien sujuvoittamisen kautta Suomeen jäämiseksi
- Kansainvälisille opiskelijoille myönnetään opiskeluun perustuva oleskelulupa työnteko-oikeudella koko tutkinnon ajaksi ja valmistumisen jälkeen opiskelijalle myönnetään työntekijän pysyvä oleskelulupa
- Kansainvälisten työyhteisöjen jäsenten työturvallisuuskoulutukset huomioidaan nykyistä paremmin
- Maahanmuuttajien aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen panostetaan koulutuksen ja suunnattujen tukitoimenpiteiden avulla
- Työvoiman liikkuvuus turvataan myös EU- ja ETA-maiden ulkopuolelle
- Työllistymistä on tuetaan lisäämällä mahdollisuuksia kielikoulutukseen muiden opintojen yhteydessä
- Ulkomaisten opiskelijoiden maahantuloa helpotetaan laskemalla maksuja ja yksinkertaistamalla oleskelulupakäytäntöjä
- Suomi sitoutuu auttamaan hädänalaisia ihmisiä muiden YK:n jäsenmaiden tapaan, ja suojelu humanitäärisistä syistä on muistettava esimerkiksi työperäisen maahanmuuton rinnalla
- Kansainvälisten opiskelijoiden rekrytoinnin vastuullisuutta lisätään koulutusagenttien liiketoimintaa sääntelemällä. Kansainvälisten opiskelijoiden rekrytointiin ja koulutusagenttien käyttöön luodaan yhteiset eettiset periaatteet

Ilmasto ja ympäristö

Tavoite

Demariopiskelijat on kestävä kehitys edistävä järjestö. Kestävän kehityksen eteenpäin vieminen on edellytys elämän jatkumiselle maapallolla ja luonnolla on myös itseisarvonsa. Siksi ekologisen, sosiaalisen, taloudellisen ja kulttuurisen kestävyys ja niiden tasapainon on oltava kaiken kansallisen ja kansainvälisen päätöksenteon keskiössä. Ilman elinkelpoista planeettaa yhteiskuntien ja ihmisten hyvinvointia maapallolla ei ole edellytyksiä toteuttaa.

Ilmastokriisi, luontokatoa ja luonnonvarojen kestäväntä käyttöä on torjuttava määrätietoisesti, kestävästi ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Niitä ei ole kuitenkaan missään tilanteessa mahdollista jättää huomioimatta. Suomen tuleekin olla ilmasto- ja ympäristöpolitiikassaan edelläkävijä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti.

Kiertotalouteen siirtyminen on edellytys luonnonvarojen kestävälle käytölle. Riittävä, mutta tarkoituksenmukainen sääntely sekä suojelutoiminta edistävät luonnon ja ilmaston suojelemista. Hiilijalanjälken pienentämisen lisäksi Suomessa on kasvatettava myös hiilikädenjälkeä hiilinieluja ja -varastoja suojelemalla sekä vihreän siirtymän teknologioilla, innovaatioilla ja yritystoiminnalla. Päästöjen sekä ympäristölle aiheutuvan tuhon vähentäminen ovat kuitenkin ensisijaisia toimia ilmaston- ja ympäristön suojelemisessa.

Ilmastokriisi, luontokadon ja luonnonvarojen kestäväntä käytön torjuminen koskee kaikki yhteiskunnan osa-alueita aina teollisuudesta ja liikenteestä maatalouteen, rakentamiseen ja jätteisiin. Nykyisten kulutustottumusten on muututtava, jotta ilmasto- ja ympäristökriisien eteneminen saadaan pysäytettyä, mutta se ei tarkoita elintason putoamista. Ilmasto- ja ympäristökriisien vaatimat yhteiskunnalliset muutokset ja niiden kustannukset eivät saa kohdistua kohtuuttomasti heikossa asemassa oleviin tai alkuperäiskansoihin.

TOIMENPITEET

Kestävä tulevaisuus

- Suomi ja kansainvälinen yhteisö sitoutuvat Agenda 2030 -tavoiteohjelman, Pariisin ilmastopöytäkirjan sekä YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden aitoon toteuttamiseen
- Suomi sitoutuu kansallisesti riittävillä toimilla saavuttaamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuuden tämän jälkeen
- Suomi sitoutuu kansallisesti riittävillä toimilla saavuttamaan luontokadon pysäyttämisen vuoteen 2030 mennessä ja luontopositiivisuuden tämän jälkeen
- Suomessa otetaan käyttöön ilmastolain ohelle luontolaki
- Kestävän kehityksen teemojen opetusta lisätään kaikilla koulutusasteilla ja eri opintojen sisältöihin suunnitelmallisesti

Reilusti ilmastotoimia

- Suomessa otetaan käyttöön tasasuuruinen vero kaikille kasvihuonepäästöille, jotka eivät ole EU:n päästökaupan piirissä
- Hiilen lisäksi turpeen ja puun poltto energiantuotannossa sekä maakaasun ja polttoöljyn käyttö kielletään selkällä siirtymäajalla, huoltovarmuus huomioiden
- Ydinvoimaan hyödynnetään energiantuotannossa ja pienydinvoiman sekä vetytalouden kehittämiseen panostetaan, mutta hankkeet toteutetaan pelkästään turvalliseksi todettujen toimijoiden kanssa
- Valtion tukee kotitalouksien energiaremontteja sekä pienenergiantuotantoa
- Joukkoliikenteen, kävelyn sekä pyöräilyn edellytyksiin panostetaan kaupungeissa muiden liikkumismuotojen kanssa yhdenvertaisesti
- Yksityisautoilun päästöjä vähennetään EU:n laajuisesti kohti nollapäästöjä ja uusien fossiilisia polttoaineiden hyödyntävien autojen myynti lopetetaan viimeistään 2035 EU:n laajuisesti
- Verotuksella kannustetaan autokannan uudistamiseen
- Yksityisautoilua on pyrittävä vähentämään erityisesti kaupunkien keskustoissa ruuhkamaksuin, rajoittamalla läpikulkua sekä suosimalla joukkoliikennettä, sekä kävelyä ja pyöräilyä
- Autojen yhteisomistusta ja jakamista tuetaan palveluna verotuksen ja lainsäädännön kautta
- Raideliikennettä kehitetään Suomessa ja Euroopan laajuisesti
- Maakuntalentojen valtiontuet lakkautetaan ja rahoitus siirretään kestäväan maakuntaliikenteen kehittämiseen
- Eläintuotannon maataloustuet lakkautetaan ja maataloustuet siirretään kestäväan vaihtoehtoisten proteiinilähteiden tuotantoon
- Eläintuotannolle sekä eläinperäisille tuotteille asetetaan selkeät kestävyys- ja eettisyyskriteerit maatalouslupien myöntämisen edellytyksenä
- Julkisissa hankinnoissa hankintakriteeristön osana on aina ympäristö- ja ilmastovastuullisuus
- Ruokahävikkiä vähennetään lieventämällä hävikkiruuan myymiseen ja eteenpäin lahjoittamiseen liittyvää sääntelyä
- Pikamuotiin, krääsätalouteen ja lyhyt- ja kertakäyttötuotteiden myyntiin puututtava tullien, tuotannon sekä mainonnan sääntelyn kautta
- Tuotteiden oltava lähtökohtaisesti aina huollettavia ja niiden on kestävä myös takuuajan jälkeen
- Elektroniikan pitää olla kierrätettävää ja kestävä. Takuun kaikissa tuotteissa on vähintään viisi vuotta
- Eettisyyttä lisätään varsinkin eläintuotannossa kieltämällä eläinten häkkikasvatus siirtymäajalla
- Turkistarhaus kielletään
- Hiilinielujen ja varastojen laskentatavan lisäksi luonnon monimuotoisuuden mittaamiseen on kehitettävä tieteelliseen tutkimukseen perustuva mittaristo
- Hiilinieluja- ja varastoja vahvistetaan hakkuutasoja pienentämällä sekä nostamalla puuta hyödyntävien teollisuuden alojen jalostusastetta
- Hakkuutasot vastaavat ilmastolain mukaista nielupolkua

Puhdas ja monimuotoinen luonto

- Kansallisesti luonnon monimuotoisuutta suojellaan Kunmingin-Montrealin monimuotoisuuskehityksen sekä EU:n biodiversiteettistrategian

mukaisesti

- Suomi suojelun piirissä olevan maa- ja vesialueiden osuutta kasvatetaan, tavoitteena suojelualueiden määrän kasvu 30 prosenttiin
- Luonnon tilaa parannetaan, tavoitteena elinympäristöjen ennallistamisen lisääminen 30 prosenttiin heikentyneistä elinympäristöistä
- Luontoarvoiltaan arvokkaita ympäristöjä ei lähtökohtaisesti hyödynnetä teollisesti
- Eliöstön luonnonmukaisten elinympäristöjen heikentäminen ja supistuminen sekä lajien kuoleminen sukupuuttoon maailmanlaajuisesti estetään
- Uhanalaisten lajien tappaminen kielletään ja niiden metsästys vaatii viranomaisen erityisluvan
- Verkkokalastuskieltoja laajennetaan saimaannorppien suojelemiseksi. Kalakantoja suojellaan ja elvytetään
- Eheidän viherkäytävien luominen ja elinvoimaiset elinympäristöt varmistetaan
- Pölytyksen ja maaperän tilaa parannetaan niiden riskitekijöitä ja saastumista vähentämällä
- Itämeren, arktisten alueiden sekä alkuperäiskansojen maiden suojelua jatketaan
- Ympäristövaikutusten arviointi tehdään automaattisesti kaiken uuden lainsäädännön valmistelussa ja vaikutukset otetaan huomioon lain jatkovalmistelussa
- Luonnontuhonta kriminalisoidaan kansainvälisesti

Hyvinvointi

Tavoite

Oikeus terveyteen, toimeentuloon ja elämään ovat ihmisoikeuksia. Näitä, kuten muitakin ihmisoikeuksia, maiden valtioiden on yhdessä puolustettava. Oikeus laadukaisiin sosiaali- ja terveystalveluihin sekä riittävään toimeentuloon on varmistettava jokaiselle. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa pidetään huolta jokaisesta.

Ihmisoikeuksien toteutumisen on näyttävä myös yhteiskunnan palveluissa. Ihmisoikeuksien toteutumisen on oltava läpileikkaava teema myös kaikessa lainsäädäntötyössä. Lasten ja naisten oikeudet, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet ja vammaisten oikeudet esimerkkejä oikeuksista, joita on edistettävä yhteiskunnan palvelutarjonnassa.

TOIMENPITEET

Hyvinvointia tukevat sosiaali- ja terveystalvelut

- Hoitotakuun toteutuminen varmistetaan jokaisella hyvinvointialueella
- Oireenmukainen hoito aloitetaan kuukauden sisällä lääkärikäynnistä
- Eutanasia laillistetaan
- Terapiatakuu laajennetaan koskemaan yhä useampaa, joka takaa nopean pääsyn mielenterveystalveluiden piiriin jo ensimmäisen terveyst-

keskuskäynnin jälkeen

- Sateenkaari-ihmisten tarpeet huomioidaan sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisessä ja kehittämisessä
- Ilmainen ehkäisy taataan hyvinvointialueilla sekä opiskelijaterveydenhuollossa kaikille alle 29-vuotiaille sekä opiskelijoille
- Psykoterapeuttikoulutuksesta tehdään maksutonta
- Kelan tukemaa kuntoutuspsykoterapiaa tarjotaan pidempiin psykoterapiajaksoihin
- Kelan enimmäiskorvausta terapiakäynnin kustannuksista kasvatetaan
- Sopivan psykoterapeutin etsiminen ja tarjoaminen siirtyy palveluntarjoajan vastuulle
- Kela korvaa kolme kokeilukäyntiä kuntoutujalle sopivan terapeutin löytämiseksi
- Kuntoutuspsykoterapiasta tehdään maksutonta alle 29-vuotiaille ja opiskelijoille
- Huumausaineiden, ensivaiheessa kannabiksen, käytön rangaistavuudesta lähtökohtaisesti luovutaan
- Huumeiden käyttö ei estä terveystalveluiden piiriin pääsemistä
- Huumeiden käytön haittojen vähentämiseksi huumeidenkäyttöhuoneiden käyttöönotto sallitaan
- Alkon asema turvataan
- Esteetön ympäristö asetetaan rakentamiskriteeriksi uusissa rakennuksissa sekä julkisissa rakennuksissa

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Tavoite

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen on oikeudenmukaisen yhteiskunnan kulmakivi. Yhdenvertaisuutta on edistettävä läpileikkaavasti kaikissa yhteiskunnan rakenteissa aina sukupuolten välisestä tasa-arvosta monikulttuurisuuteen ja vähemmistöjen oikeuksiin.

Demariopiskelijat on feministinen järjestö, joka haluaa puuttua epätasa-arvoon kouluissa, työpaikoilla ja yhteiskunnan rakenteissa. Yksilöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti yksilön vapauksien ja velvollisuuksien suhteen sukupuolesta riippumatta. Aikamme suuria sukupuoleen perustuvia tasa-arvo-ongelmia ovat myös naisiin kohdistuva väkivalta, koulussa menestyminen ja kouluttautumisasteen erot, sukupuolittuneet urapolut, nuorten miesten yleistynyt syrjäytyminen ja koulumenestys, perhevapaiden epätasainen jakautuminen, nuorten naisten syrjintä työnhakutilanteissa sekä vain miehiä koskeva asevelvollisuus. Näitä kaikkia sukupuolittuneita haasteita on pyrittävä määrätietoisesti purkamaan.

Demariopiskelijat on antirasistinen järjestö. Eri taustoista tulevien ihmisiä on kohdeltava yhdenvertaisesti Suomessa, rasistisia rakenteita ja asenteita on purettava ja jokaisella on oikeus kehittää omaan kulttuuriaan Suomen lainsäädännön rajoissa. Haluamme edistää julkisen hallinnon ja koulutuksen monimuotoisuutta sekä esteettömyyttä ja saavutettavuutta.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyö eivät ole pelkästään oikeuksien toteutumista vaan myös vähemmistöjen kuulemista päätöksenteossa. Siksi erityisryhmien, kuten nuoriso-, vanhus- ja vammaisneuvostojen, lisäksi myös vähemmistöryhmien edustajia ja taustajärjestöjä on kuultava myös systemaattisesti päätöksenteossa.

TOIMENPITEET

Sukupuolten tasa-arvo

- Sukupuolettuneisuutta puretaan lainsäädännössä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa
- Julkisella sektorilla pyritään etunenässä palkkatasa-arvoon sukupuolten välillä
- Lähisuhdeväkivaltaan puututaan systemaattisesti ja turvatalojen määrää kasvatetaan
- Vain miehiä koskeva asevelvollisuus korvataan universaalilla, sukupuoli-neutraalilla kansalaispalveluksella. Asevelvollisuuden ohella kansalaispalvelus voidaan suorittaa siviilipalveluksena. Tavoitteeksi asetetaan, että noin 35 % ikäluokasta suorittaa asepalveluksen kuten nykyäänkin. Siviilipalveluksen rangaistuksenomaisuudesta luovutaan
- Nuorten miesten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen puututaan voimakkaammin
- Alaikäisten ruumiillinen koskemattomuus turvataan, mukaan lukien poikien ympärileikkaus ja sukupuolielinten silpominen kielletään
- Sukupuolisensitiivinen näkökulma ja tasa-arvokasvatus ovat kaikkia koulutusasteita läpileikkaava teema
- Tasa-arvotyötä tehdään kaikilla koulutusasteilla säännöllisesti ja suunnitelmallisesti

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet

- Turvallisempi tila ja omana itsenään kohdatuksi tuleminen kuuluvat jokaiselle seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuolesta riippumatta
- Kaiken lainsäädännön tulee tukea itsemääräämisoikeutta sekä vähemmistöjen, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä syrjintäsuojan toteutumista
- Suomi laatii kansallisen sateenkaaripoliittisen toimintaohjelman
- Juridisesta sukupuolimerkinnästä luovutaan virallisissa asiakirjoissa. Juridinen kolmas sukupuoli on vaihtoehto niissä asiakirjoissa, missä merkintä on välttämätön
- Eheytyshoidot kielletään
- Nuorten sukupuolidysforian hoitomahdollisuuksia tuetaan kuitenkin niin, että hoito alaikäisille rajoittuu ei-peruuttamattomiin toimenpiteisiin
- Intersukupuolisille ei tehdä tarpeettomia sukupuolipiirteitä muokkaavia lääketieteellisiä ja kirurgisia toimenpiteitä ilman hänen tietoista suostumustaan
- Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintään puututaan kouluissa, työpaikoilla ja julkisissa tiloissa rikollisena toimintana
- Julkissa tiloissa on tarjolla sukupuolineutraalit wc- ja pukeutumistilat
- Ahtaat ja jäykät sosiaaliset sukupuoliroolit sortavat kaikkia sukupuolia ja seksuaalisuuden muotoja kaikkialla maailmassa ja niitä on siksi purettava

- Hedelmöityshoitojen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus taataan kaikille suhdemuodosta tai suhteen osapuolten sukupuolesta riippumatta
- Julkiset ja poliittiset toimijat ovat mukana vähemmistöjen oikeuksia tukevissa tapahtumissa, kuten Pride-tapahtumissa

Kieli- ja etnisten vähemmistöjen oikeudet

- Kieli- ja kulttuurivähemmistöjen edustajat ovat arvokkaita suomalaisen yhteiskunnan jäseniä, joilla on oikeus kehittää omaa kulttuuriaan
- Suomenruotsalainen kulttuuri ja ruotsin kieli säilyvät elinvoimaisina, kun palvelujen saanti ja rakenteiden toimivuus Suomen molemmilla kansalliskielillä turvataan kaikilla julkisen hallinnon tasoilla
- Saamelaisille varmistetaan mahdollisuus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon ja saamenkielisen opetuksen ja varhaiskasvatuksen riittävä tarjonta on taattava
- Alkuperäiskansojen, kuten saamelaisten, oikeuksia suojellaan lainsäädännöllisesti. Suomen ratifioi ILO:n 169 alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen
- Romaneiden syrjäytymisen ehkäisyyn kiinnitetään huomiota koulutuksessa
- Karjalaisten oikeudet kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan tunnustetaan
- Henkilökunnalla on oltava osaamista ja keinoja tunnistaa sekä puuttua oppilaiden ja opiskelijoiden kohtaamaan rasismiin

Teknologinen murros ja tekoäly

Tavoite

Teknologia ja tekoäly muuttavat maailmaa ennennäkemättömällä vauhdilla. Teknologian ja tekoälyn kehitys tarjoaa ratkaisuja ilmastokriisiin ja luontokatoon, talouskasvuun, työn tehokkuuteen kuin koulutukseenkin. Teknologia tarjoaa myös mahdollisuuksia sosiaalisuuteen, yhteydenpitoon ympäri maailmaa sekä tiedonhakuun.

Teknologinen kehitys ei ole kuitenkaan pelkästään ongelmatonta. Teknologian määrän kasvu yhteiskunnassa kuluttaa luonnonvaroja, vähentää työpaikkoja tietyiltä aloilta ja on lisännyt sosiaalisia ongelmia. Informaation ja tiedonvälityksen kasvaessa räjähdysmäisesti, on oikea tiedon ja lähdekriittisyyden kansalaistaitoihin panostettava. Tiedonvälitys, digipalvelut ja yhteiskunnan järjestämät palvelut nojaavat kriittisesti Euroopan unionin ulkopuolisiin teknologiajätteihin, ja tätä haavoittuvuutta yhteiskuntien eri toimintoihin on vähennettävä.

Tekoälyn nopea kehitys kiihdyttää sekä teknologian tuomia hyviä että huonoja vaikutuksia. Ihmisten hyvinvoinnin, turvallisuuden ja yksityisyyden suojan sekä yhteiskuntien kestävyys vuoksi teknologian kehitystä on kuitenkin säädeltävä järkevästi, kuitenkin sen kehitystä hidastamatta, jotta kehitystä voidaan ohjata oikeudenmukaiseen suuntaan.

Etenkin tekoälyn nopean kehityksen myötä kouluksen ja työelämän kenttä tulee muuttamaan nopeasti. Digitalisaatio, automatisaatio ja globalisaatio muuttavat perusteellisesti yhteiskuntaa. Työprosessit muuttuvat ja työtehtävät monipuolistuvat samaan aikaan kun yhä harvempi saa riittävän toimeentulon perinteisistä työtehtävistä. Teknologian tuomiin muutoksiin on siis mukauduttava myös yhteiskunnan tarjoamissa palveluissa sekä tulonsiirroissa.

TOIMENPITEET

Tekoälyn tulevaisuus

- Korkeakoulut valmisteleval yhdessä yhtenäiset ja perustellut ohjeistukset tekoälyn oikeasuhtaiseen käyttöön opinnoissa sekä opetuksessa
- Tekoälyn ympäristövaikutuksiin kiinnitetään tarkempaa huomiota ja sen kehitystä ohjataan vähemmän ympäristöä kuormittavaan suuntaan
- Tekoälyn kehitystä säädellään niin, ettei se tuota ihmisoikeuksien sekä yksilöiden ja lasten oikeuksien vastaista sisältöä
- Koulutuksen suunnittelussa otetaan käyttöön uudenlaisia käytänteitä, joissa tekoäly nähdään myös mahdollisuutena, eikä vain uhkana
- Tekoälyn vastuullisempaa käyttöä opetetaan erillisenä osaamiskokonaisuutena toisella asteella ja korkeakouluissa
- Koulutuslalla toimivaa henkilökuntaa koulutetaan tekoälyn mukanaan tuomista vilpin keinoista, mutta myös hyödyillä, joissa tekoäly on tulevaisuuden työväline

Teknologinen tulevaisuus

- Teknologian sosiaalisiin vaikutuksiin kiinnitetään tarkempaa huomiota - addiktoivien sosiaalisen median kanavien ikärajaksi asetetaan 13 ikävuotta
- Sosiaalisen median palveluita velvoitetaan rajoittamaan mis- ja disinformaation sekä ihmisoikeuksien vastaisen sisällön levittämistä lainsäädännöllisin keinoin. Jos palvelut eivät täytä lainsäädännöllisiä ehtoja, niiden käyttöä EU-alueella rajoitetaan tai kielletään tilannekohtaisesti
- Sosiaalisen median algoritmit, big data ja yleistynvä tekoälyn käyttö mahdollistavat lisäksi aiempaa tehokkaamman mielipiteen ohjaamisen, johon on puututtava EU-tasolla
- Euroopan unioni lisää yhteisiä investointeja korkean teknologian kehitykseen vastauksena globaaliin kilpailuun ja tarpeelle strategiseen autonomiaan

Oikeusvaltio, demokratia ja turvallisuus

Tavoite

Edellytys kestävälle yhteiskunnalle on demokraattinen yhteiskuntajärjestys. Ainoastaan demokratian varaan voidaan rakentaa kestäviä yhteiskuntia. Demokratia, sanan- ja mielipiteen vapaus sekä oikeus äänestää ja osallistua yhteiskunnan päätöksentekoon ovat ehdottomia eikä niistä voida neuvotella.

Oikeusvaltio takaa legitiimiyden demokratian toteutumiselle. Oikeusvaltio ei ole pelkästään lainsäädännön toteutumista vaan sitä, että julkinen valta toimii lainsäädännön rajoissa, demokratiaa ja perusoikeuksia kunnioittaen ja että tuomioistuimet ovat riippumattomia ja puolueettomia. Oikeusvaltio ei ole itsestäänselvyys, ei maailmalla eikä Suomessa, ja siksi sitä on puolustettava ja sen tilaa on seurattava jatkuvasti.

Turvallisuus ja turvallisuuden tunne ovat perusedellytyksiä ihmisen hyvinvoinnille. Turvallista yhteiskuntaa edistetään monenlaisin keinoin. Maanpuolustuksen ja turvallisuusviranomaisten toiminnan lisäksi turvallisuuden tunnetta luodaan avoimilla julkisilla tiloilla, segregaatiota purkamalla sekä yhteiskunnan toimivilla palveluilla. Turvallisuutta on myös kansainvälinen yhteistyö samanmielisten maiden kanssa.

TOIMENPITEET

Demokratiaa ja turvallisuutta tukeva oikeusvaltio

- Demokratian osallisuutta lisätään laskemalla äänestysikäraja 16 ikävuoden kansallisissa vaaleissa sekä europarlamenttivaaleissa
- Osallistavaa budjetointia ja asukasbudjetointia lisätään kunnissa, kaupungeissa ja hyvinvointialueilla ja sen käyttöä laajennetaan uusien käyttökohteiden budjetointiin
- Kaikissa koulutuspolitiikan kysymyksissä, jotka koskevat alaikäisiä, toteutetaan lapsivaikutusten arviointi
- Lasten oikeuksien toteutumista valvontaa Suomessa tehostetaan ja alaikäisille luodaan valtiollinen kanava raportoida lapsen oikeuksien rikkomuksista
- Demokratian tila ja erityisesti demokraattinen kehitys otetaan maailmanlaajuisesti kauppapolitiikan teon edellytysten yhdeksi kriteeriksi
- Oikeusvaltiossa lainsäädännön riittäviä lausunta-aikoja kunnioitetaan
- Oikeusjärjestelmän resursseja sen eri asteilla lisätään käsittelyaikojen lyhentämiseksi ja oikeusturvan varmistamiseksi
- Oikeusavun saanti mahdollistetaan muillakin kuin kahdella kansalliskielellä
- Ihmiskaupan torjumista Suomessa ja Euroopassa tehostetaan
- Puolustusmenojen kasvua ei rahoiteta leikkauksilla koulutuksesta, tutkimuksesta, vihreästä siirtymästä tai hyvinvointipalveluista
- Globaali köyhyys, erityisesti naisten, tyttöjen ja ei-binäärisiksi luokituvien henkilöiden asema sekä vallan keskittyminen haastavat demokratiaa. Äänestysaktiivisuutta kaikissa eri ihmisryhmissä lisätään määrätietoisesti
- Demokratiakasvatus otetaan opetussuunnitelmissa oppiaineiden rajat ylittäväksi osaamiskokonaisuudeksi
- Osana demokratia- ja kansalaiskasvatusta lasten ja nuorten tietoisuutta oikeuksistaan EU-kansalaisina lisätään
- Lasten ja nuorten ymmärrystä vaikuttamisesta ja päätöksenteosta demokratiakasvatuksella, vahvistamalla oppilas- ja opiskelijakuntien asemaa sekä myöntämällä nuorisovaltuustoille läsnä- ja puheoikeus kaikkiiin kunnan tai kaupungin keskeisiin päätöksentekoeleimiin

Kansainvälisyys ja Euroopan unioni

Tavoite

Valtioiden rajat ylittävät globaalit haasteet vaativat maailman valtioiden yhteisiä ratkaisuja. Kansainvälisten järjestöjen, kuten YK:n ja WTO:n, tiiviimpää ja luottamuksellisempaa yhteistyötä kaivataan niin ilmastokriisin, luontokadon, rauhan kuin kansainvälisesti oikeudenmukaisen ja kestäväen kaupankäynnin takaajaksi. Yhteistyötä on pystyttävä tekemään kuitenkin myös samanmielisten maiden yhteistyöllä mikäli kansainväliset instituutiot eivät pysty toteuttamaan tehtäväänsä.

Globaalin eriarvoisuuden jatkuessa myös kehitysyhteistyöllä on keskeinen rooli kansainvälisen solidaarisuuden toteutumiselle ja esimerkiksi taloudellisen eriarvoisuuden ja sosiaalisen kestämyyden torjumisessa.

Suomi on mukana alati syventyvässä pohjoismaisessa yhteistyössä. Pohjoismainen yhteistyö rakentuu ymmärrykseen pohjoismaisen hyvinvointivaltion tarjoamasta turvasta ja hyvinvoinnista. Pohjoismaisten suhteiden ylläpitäminen sekä koulutuspoliittisen edunvalvonnan osalta vuoropuhelu muiden Pohjoismaiden opiskelijatoimijoiden kanssa on tärkeää.

Nato on niin ikään syvenevä osa Suomen turvallisuuspolitiikkaa ja sillä on vahva rooli Suomen turvallisuusympäristön kehityksessä sekä puolustus- ja kriisinsietokyvyn rakentumisessa. Suomen rooli Natossa on edistää määrätietoisesti omalla äänellään turvallisuusyhteisön vakautta, yhtenäisyyttä sekä rauhaan ja ydinaseettomaan maailmaan tähtäävää työtä.

Euroopan unioni on yhä vahvemmin osa Suomen sisä- ja ulkopoliitiikkaa - EU:n päätöksenteolla on lähes kaiken kattava vaikutus Suomen lainsäädäntöön. Useat yhteiskunnalliset muutosprosessit ja poliittiset haasteet ovat Euroopan laajuisia, joten niitä on entistä määrätietoisemmin myös pyrittävä ratkaisemaan Euroopan unionin tasolla. Tarvitsemme toimintakykyisempää ja vahvempaa Euroopan unionia, joka kykenee puolustamaan arvojaan maailman muuttuessa. Suomen täytyy vastaisuudessa olla kokoaan suurempi vaikuttaja unionissa ja edistää syvempää ja laajempaa Euroopan integraatiota.

Euroopan unionin haaste on sen toiminnan tunnettuus. Kansalaiset eivät tiedä, mitä unioni tekee ja miten sen päätöksiin voi vaikuttaa. Viestintä ja tiedottaminen Euroopan unionista ja sen toiminnasta ei ole pelkästään unionin vastuulla, vaan EU-tietoisuus rakentuu myös aktiivisen kansalaisyhteiskunnan varaan. Tämä tarkoittaa, että unionin ja ennen kaikkea sen jäsenmaiden on otettava määrätietoisia askeleita kohti parempaa kansalaisviestintää unionin ansioista ja haasteista. Euroopan unionin demokratiavajeen ratkaiseminen vaatii sekä päätöksenteon rakenteiden uudistamista että kansalaisten parempaa tietoutta ja aktiivisempaa osallistumista Euroopan unionin päätöksentekoon.

TOIMENPITEET

Euroopan unionin päätöksenteko

- Luonteva kehityssuunta Euroopan unionille on liittovaltiokehitys eli federalismi
- Liittovaltiokehitys tarkoittaa EU:n poliittista, sosiaalista ja taloudellista integraatiota, syvempää yhteistyötä muun muassa talous-, turvallisuus- ja ympäristöpolitiikassa sekä laajempia mahdollisuuksia opiskella ja työskennellä eri puolilla Euroopan unionia
- Liittovaltiossa läheisyysperiaatteen mukaisesti päätöksenteon taso valikoituu käsiteltävän asian ja sen vaikutusten laajuuden mukaan
- Liittovaltiossa toiminnan tukena on yhtenäinen perustuslaki ja liittovaltion korkeimmalla oikeudella on mandaatti ratkaista vallanjakoon liittyviä kiistoja
- Euroopan unionissa valtaa käyttävät lähtökohtaisesti kansalaisten vapailla vaaleilla valitut parlamenttiedustajat ja näiden luottamusta nauttiva hallitus, jotka kutsutaan Euroopan komissioksi. Euroopan parlamentin asemaa vahvistetaan ja sen valtaa suhteessa Euroopan unionin neuvostoon kasvatetaan
- Euroopan parlamentin toiminta keskitetään Brysseliin
- Euroopan unionin neuvoston äänestysten yksimielisyyden vaatimusta vähennetään
- Euroopan unionin päätöksenteossa siirrytään pääosin määränemistöiseen äänestystapaan
- Euroopan laajuisten vaalien voittaja nimetään parlamentin luottamusta nauttiessaan komission puheenjohtajaksi

Kansalaisten tarpeisiin vastaava Euroopan unioni

- Tiedotusta Euroopan unionin tarjoamista mahdollisuuksista opiskelijoille, opiskelijaliikkuvuudelle ja -vaihdolle, tutkimukselle ja innovaatioille on lisättävä ja näihin EU:n ohjelmiin on panostettava
- Euroopan unionin sisämarkkinoita syvennetään ja opiskelijaliikkuvuutta sekä vapaata liikkuvuutta lisätään
- Euroopan korkeakoulutusalueen tutkintojärjestelmien yhdenmukaistamista eli Bolognan prosessia jatketaan
- Euroopan unionin rooli demokratian ja oikeusvaltion turvaajana vahvistetaan
- Aborttioikeus turvataan Euroopan laajuisesti
- Oikeusvaltioperiaatteen on oltava ehdoton peruste EU:n myöntämälle rahoitukselle ja sanktiojärjestelmää on tehostettava
- Euroopan unionin hiilineutraaliuteen ja luontokadon torjuntaan tähtäviä sääntelyä edistetään ja tuetaan unionin toimielimissä
- EU:ssa luovutaan ensivaiheessa EU:n ulkopuolelta tulevien fossiilisten polttoaineiden käytöstä, lopulta fossiilisten polttoaineiden käytöstä kokonaan
- Maatalouden tukijärjestelmää uudelleenarvioidaan ilmasto- ja ympäristönäkökulma sekä EU:n kehitys edellä, unohtamatta kuitenkaan kansalliseen huoltovarmuuteen liittyviä tekijöitä
- Kriittisten raaka-aineiden tuotantoa Euroopan unionissa lisätään ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävästi, ei merkittävää haittaa -periaatetta noudattaen
- Ukrainan ja muiden jäsenmaaehdokkaiden jäsenpolkua unionin jäseneksi tuetaan

Toimiva ja solidaarinen kansainvälinen yhteistyö

- Kehitysyhteistyöhön panostetaan 0,7% bruttokansantuotteesta
- Natossa Suomi edistää määrätietoisesti kansainvälisen oikeuden toteutumista, liiton puolustuksellista luonnetta, rauhantyötä sekä ydinaseetoman maailman rakentamista
- YK:n turvallisuusneuvoston pysyvien sekä vaihtuvien jäsenten määrää kasvatetaan ja pysyvien jäsenten veto-oikeus poistetaan

Demariopiskelijat

**Laita meidät seurantaan somessa
ja liity jäseneksi!**

Demariopiskelijat

HYYn Demariopiskelijat
Uudenmaan Demariopiskelijat
Turun Demariopiskelijat
Tampereen Demariopiskelijat
Savo-Karjalan Demariopiskelijat
Jyväskylän Demarinuoret ja -opiskelijat
Lappeenrannan Demarinuoret ja -opiskelijat
Satakunnan Demariopiskelijat
Hämeen Demariopiskelijat
Vaasan Demariopiskelijat
Oulun Demariopiskelijat
Rovaniemen Demariopiskelijat
Finlands Svenska Unga Socialdemokrater FSUD

Tervetuloa mukaan toimintaan!